

זאת ה'תורה

שבת פרשת ויצא תשע"ט

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב **יצחק גינזבורג** שליט"א

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מִתּוֹרַתְךָ

באמת,
או באמת **לאמתו?**

03

מהי אמת? (3) 03

שיעור אנגלית - תשרי

מי יכול להעמיד
את השמש?

08

פרצוף התורה 14

שיעור לבחורי ישיבה לצעירים

עטה אור כשלמה 21

שיעור משבת תשובה

ללמוד זוגיות מהאבות והאמהות 28

מעין גנים לפרשת ויצא

טעם מצוה 33

איסור יציאה מהארץ

ברכות בחשבון 42

עיונים ורמזים בפסוק הפרשה

ספור חסידי 37

אדמו"ר האמצעי מחב"ד

המדור *לילדים* 45

הטבע היהודי

מענות ותשובות 40

תשובות הרב לשואלים

הקדמת המערכת

שבת שלום לקוראים היקרים. חדש כסלו בעיצומו ובין אירועים והכנות, מוגשת כאן עוד חוברת ואביטה עם דברים נפלאים משיעורי והתוועדויות **הרב יצחק גינזבורג שליט"א.**

השבוע בגליון:

נפתח עם שיעור אנגלית החדשי, מסוף חדש תשרי — **השיעור השלישי בסדרת שיעורי 'מהי אמת?'**. אם עד כה עסק הרב בלימוד והתיאוריות הידועות בפילוסופיה הכללית, ביורון וסידורן בפרצוף, הרי שבשיעור זה עוסק הרב במושג **האמת בתורה בלבד** ומסביר בעומק שלש מדרגות באמת: **שפת אמת, אמת ואמת לאמתו.**

נמשיך עם שיעור מפרשת וירא, שנמסר לקבוצה של בחורים צעירים, בו עשה הרב **פרצוף מפרשיות עיקריות בתורה.** ונסיים את חלק השיעורים עם **שיעור משבת שובה**, בו שב ובאר הרב את הקשר של שנת תשע"ט לפסוק **"עטה אור כשלמה"**, ביתר עמקות, מתוך עיון בפירושי תלמיד הבעש"ט על הפסוק, ועוד.

במדור **מעין גנים** נלמד **שיעור בזוגיות מהאבות והאמהות** שלנו. ובטעם **מצוה** נלמד על **איסור יציאה לחו"ל** וההיתרים במקרים מסויימים.

לרגל **חג הגאולה ויום ההילולא של אדמו"ר האמצעי**, נקרא ספור חסידי על העולם הרע בנפש ועל אמירת תהלים של הרבי. כמו תמיד נמשיך עם **מענות ותשובות** בשלל נושאים מרתקים כמו ויכוחים דתיים, ספרי חול לילדים, סוגי הנפשות ועוד. המדור **ברכות בחשבון** יעסוק השבוע בשמות "בית יעקב", יעקב נשוי וילדיו. ונקנח במדור **האהוב לילדים** עם שיעור מאלף של רזי על מושג מאוד חשוב בחסידות — **הטבע היהודי.**

כאן המקום להזכיר [שוב] שמפאת קוצר היריעה המדורים טעם מצוה וברכות בחשבון באו כאן בקצרה. את המהדורה המלאה של המדורים ניתן לקבל בתפוצת המייל שלנו בכתובת itiel@pnimi.org.il.

שבת שלום ומבורך,

המערכת

לקבלת השיעורים במייל ולהצטרפות לצוות המפיצים: itiel@pnimi.org.il

עריכה: אביב מויאל | **עיצוב:** דעה צלף | אביחייל | **מערכת:** הרב יוסי פלאי, בעז יעקבי ואיתאל גלעדי

מהי אמת? (3)

קיצור מהלך השיעור

השיעור שלפנינו הוא שיעור שלישי בסדרת השיעורים (באנגלית) על מדת האמת. בשני השיעורים הראשונים דובר על תיאוריות פילוסופיות ביחס לאמת, והבירור-הסידור שלהן לפי תורה. בשיעור הזה כל נושא האמת עולה מתוך התורה גופא (מבלי השוואות-בירורים ביחס למה שבחוץ).

הפרק הראשון, פרק גדוש 'עבודה', מרחיב ביחס לשלש מדרגות האמת – שפת אמת, אמת ואמת לאמתו – וחושף בכל אחת מהן שתי מדרגות. מדרגה אחת, חיצונית יחסית, היא אמת של הצמדות לעובדות או לכללים, ומדרגה שנייה, פנימית יותר, היא אמת של נאמנות להגשמה ומימוש של יעוד-הבטחה עמוקים.

הפרק השני פותח נושא חדש: התבוננות בשלש נשמות שהעמידו את השמש – משה רבינו, יהושע בן נון ונקדימון בן גוריון – שהן שלש נשמות של אמת. הפרק עוסק בשלש הנשמות וברמזיהן, ומסיים בלימוד אודות הגמרא על נקדימון בן גוריון, אך הוא דורש המשך – הסבר פנימי לקשר בין מדת האמת והכח להעמיד את השמש. ההמשך המפורט בא בשיעור הבא בסדרה (הושלם בשיעור נוסף בעברית), שאי"ה יפורסם בחוברות הבאות.

א. שלש דרגות אמת

התמצית הפנימית של האמת; ה"אמת" עצמה – יותר פשוט להבנה מ"שפת אמת"; והמושג האניגמטי "אמת לאמתו", שלפיו "אמת" פשוטה אינה אמת מוחלטת, כי יש עוד מדרגה מעליה. "אמת לאמתו" (אמת לאמת שלו) רומז לאמת של ה', האמת של ה' – מצב בו האמת שלנו (אמת) מתאימה באופן מוחלט לאמת שלו (לאמתו), אמת אנושית שהיא 'התאום הזהה' של האמת האלקית¹.

אותיות א-מ-ת – זרימה עקבית מראש (דרך האמצע) לסוף

שלש המדרגות הללו של אמת מקבילות

ערב טוב לכולם, ובקר טוב באמריקה. הערב נמשיך לדבר על המושג אמת, עליו דברנו בשני השיעורים האחרונים². בשיעורים האלו דברנו על התיאוריות הפילוסופיות לגבי אמת וניסינו להתאים להן מודל של קבלה וחסידות. הפעם נדבר על המושג אמת רק מתוך התורה. בשיעור הראשון דברנו על שלשה מושגי אמת בתורה: "שפת אמת"³ – ה'גבול' של האמת (שמגדיר את האמת ומבדיל אותה מן השקר) – שנוגעת באמת אבל חסרה בה

נרשם על ידי איתאל גלעדי. לא מוגה. מוצאי כ"ח תשרי ע"ט – ירושלים. שיעור חדשי תשרי באנגלית

א שיעורים כ"ד מנחם-אב ע"ח וכ"ב אלול ע"ח (פורסמו יחד ב"ואביטה" נצבים-ר"ה).

ב משלי יב, ט.

ג **אמת** אותיות **תאם**, כמו הרמז הראשון לאמת בתורה – "בראשית ברא אלהים" סופי תבות **תאם** (אחר כך, "ברא אלהים את" סופי תבות **אמת** לפי הסדר).

11-12, וה-**מ** היא האות הבאה, האות ה-13. אם הסדר היה 22-11-1 או 22-12-1 היה יותר מובן לנו, אבל מאיזו סבה – שננסה להסביר בהמשך – כאן הסדר הוא ¹22-13-1. בכל אופן, יש כאן תופעה של המשכה מההתחלה עד הסוף – תופעה של נצחיות באמת. כל דבר אמת אינו נפסק. אחת המשמעויות של כזב הוא הפסקה² של משהו באמצע, שמשוהו לא מגיע להשלמה, ואמת היא דבר שלא נפסק מההתחלה עד הסוף – העצם שלו נצחי.

שפת אמת – נאמנות בדבור

נחזור לשלש המדרגות של האמת: שפת אמת, אמת, אמת לאמתו.

נתחיל מהסבר המושג "שפת אמת", הנמוך שבמדרגות האמת: אמרנו קודם ש"שפת אמת" אומרת שאדם מדבר אמת – 'שפה' היא שפת דיבור, תקשורת מילולית, ו"שפת אמת" פירושו שאני אמת למלים שלי.

נסביר זאת עם משהו כללי: שלש אותיות **אמת** אומרות שאני אמת-נאמן, לדיבורים שלי ("שפת אמת"); אמת-נאמן לעצמי ("אמת"); והאמת המוחלטת – אמת-נאמן לה' ("אמת לאמתו"). כל אמת היא 'אמת ל...' (נאמנות ל...). "שפת אמת" היינו שאני אמת ונאמן לדיבורים שלי – דהיינו שאני תמיד אומר אמת, אף פעם לא משקר. רבי עקיבא דרש (בתחלת מדרש אותיות דרבי עקיבא) את האות **אלף** – "אמת למד פיך". זו ההתחלה של הכל. השל"ה הקדוש – מגדולי החכמים לפני כמה מאות שנים – אמר' שהדבר הראשון שהורה צריך להחדיר בחינוך הילד

לשלש אותיות המלה **אמת**. הסדר הוא מלמעלה למטה – ה-**א**, האות הראשונה, היא "אמת לאמתו"; ה-**מ**, האות האמצעית, היא "אמת" (אדם אמת, אישיות אמתית, כפי שעוד נסביר); ה-**ת**, האות הסופית, היא "שפת אמת". שלש האותיות האלה חשובות, כי האות **א** היא ראשית האלף-בית, והאות **ת** היא האות האחרונה, והאות **מ** היא די באמצע. בתלמוד ירושלמי³ – וכך גם בזהר ובתקוני הזהר⁴ – כתוב שלש האותיות **אמת** הן ראש-תוך-סוף, לא רק של האלף-בית אלא זו תמצית מושג האמת, המציאות של אמת היא אחדות מהתחלה ועד הסוף (דרך האמצע).

אחד הדברים הראשונים שרש"י כותב על "בראשית" – ששייך גם לחכמה, "ראשית חכמה יראת הוי"ו"⁵ – הוא הפסוק "מגיד מראשית אחרית"⁶, שה' ממשיך מההתחלה עד הסוף. יש זרימה ויחוד מההתחלה עד הסוף. זהו הכח של אמת – אותיות שהן מראש ועד סוף. אמת היא הכח להביא דברים מההתחלה עד הסוף – להיות מסוגל לבטא ולממש יכולות רוחניות, "מגיד מראשית אחרית".

מכיון שהאות **מ** היא לא האמצע המדויק של האלף-בית, יש הרבה הסברים שונים – שהיו לנו שיעורים עליהם – של גדולי החכמים למה חז"ל מחשיבים את ה-**מ** כאמצע באלף-בית, אפילו שהיא האות ה-13 בתוך 22 אותיות. ל-22 אין אמצע מדויק, כי זהו מספר זוגי, ושתי האותיות שבאמצע הן **כ-ל**, אותיות

ד סנהדרין פ"א ה"א.

ה תיקון סג (צד, ב).

ו תהלים קיא, י.

ז ישעיה מו, י. יש בביטוי 15 אותיות, כאשר שאפשר ליצור אתן משולש 5, ופנות המשולש הן אותיות **אמת**:

מ
ג י
ד מ ר
א ש י ת
ת א ח ר י ת

ח כאשר מחשבים כל מספר מהשלשה – 1-13-22 – במשולש, עולה הכל 345 = **משה** – "משה אמת ותורתו אמת" (תנחומא קרח יא).

ט כנלמד בחסידות מפרה פ"ח מ"ט.

י שער האותיות אות ד (סעיפים כט-ל).

רמוז, ש-אמת בגימטריא 21 ברבוע. 21 הוא אחד משמות ה' – שם אהיה, כפי שה' אמר למשה במראה הסנה "אהיה אשר אהיה"³. כאשר מכפילים את שני השמות, שמוזכרים יחד, מקבלים אמת⁴. זו סבה עמוקה למה רבי פינחס מקוריץ היה צריך לעבוד 21 שנה כדי להיות אחד עם האמת, 21 שנים שמתחלקות לשלש פעמים 7.

שני ממדי "שפת אמת" – דבור אמת וקיום הבטחה

התחלנו כעת לדבר על "שפת אמת" – לדבר רק אמת. רבי פינחס מקוריץ הגיע גם למדרגות העליונות של האמת, אבל התחלנו כעת לדבר על "שפת אמת" – אמת בדבור. נראה שבכל אמת יש שני ממדים:

אמת בדבור היא לא רק לומר דברים אמתיים, אלא לשמור את הדבור שלי – שאם הבטחתי משהו עלי לקיים את ההבטחה. איך יודעים ששמירת הבטחה נקראת אמת? רש"י מאד חשוב בתחלת פרשת וארא. רש"י מסביר את דברי ה' למשה רבינו לפני יציאת מצרים – "ושמי הוי' לא נודעתי להם"⁵. הרי שם הוי' היה ידוע! מה הכוונה "לא נודעתי להם"? מסביר רש"י: "לא נודעתי, לא נכרתי להם במדה אמתות שלי, שעליה נקרא שמי ה', נאמן לאמת דברי, שהרי הבטחתי ולא קיימתי". הבטחתי לאבות לגאול את ילדיהם וטרם קיימתי את ההבטחה, ורש"י אומר על כך "לא נכרתי להם במדה אמתות שלי", בשם הוי' שהוא מדת האמת.

אם כן, רק במדרגה הראשונה, "שפת אמת", יש שני ממדים – לדבר אמת ולשמור

הוא פשוט לדבר אמת. אם הילד מתחנך לדבר אמת, כל החיים הוא יהיה אדם טוב – הוא לעולם לא יהיה מסוגל לשקר בנוגע להתנהגות שלו להוריו, לחבריו, ולאף אחד אחר בעתיד, כי הוא מחונך לומר תמיד אמת. זו ההוראה הראשונה של רבי עקיבא – "אמת למד פיך".

שלוש שמיטות להפנמת האמת אצל רבי פינחס מקוריץ

אצל אחד מגדולי החסידות, רבי פינחס מקוריץ – מגדולי תלמידי הבעל שם טוב – עבודת החיים היתה על תכונת אמת. הוא אמר שהתייגע עשרים ואחת שנה להגיע למדת האמת, עד שהתאחד עמה. 21 שנה הן שלש שמיטות – שלשה מחזורים של שבע שנים. הוא אמר ששבע שנים, שמיטה אחת, הוא עמל לדעת מהי אמת. מאד לא פשוט מה אומרת המלה אמת, ומה המשמעות שאדם יהיה אמתי. הוא עבד שבע שנים כדי לדעת מהי אמת. 'אחרי שבע שנים', הוא אמר, 'כשידעתי מהי אמת, עבדתי עוד שבע שנים לגרש את השקר'. בתוך האדם יש הרבה שקרים – עד שהוא לא יודע מה היא אמת הוא אפילו לא יזהה את השקרים הרבים שיש אצלו, או שהוא משקר לאנשים אחרים, או לעצמו או לה'. לכן לקח עוד שבע שנים לגרש את השקר, להוציא את כל השקרים מהאישיות שלו. אחר כך הוא התייגע עוד שבע שנים – עוד שמיטה – להכניס לעצמו את האמת, להחדיר את האמת ללבו, עד שהאמת תהיה אחת אתו, "והיו לבשר אחד"⁶, לעצם אחד, כמו בנישואין של איש ואשה. אם נעשים אחד עם משהו יש גם תולדות – יש פירות ליחוד עם האמת.

זהו סיפור עם לימוד מאד חשוב. יש לו

יב שמות ג, יד.

יג אורחות צדיקים שער האמת; מופיע בכ"מ בכתבי האריז"ל.

יד שמות ו, ג.

יא בראשית ב, כד.

רק לבחון את מעשיך, אלא לבחון את עצמך, 'איפה אתה?'

בפרשת בראשית, שקראנו אתמול בתורה, קראנו שאחרי חטא אדם הראשון ה' שאל את אדם "אֵיפָה?!"¹¹ – איפה אתה? איפה אתה נמצא כרגע? לאדמו"ר הזקן יש לימוד מאד חשוב רק מהמלה "אֵיפָה" – שכל אחד צריך להיות מסוגל לשאול את עצמו "איכה?!", 'איפה אתה?'. אמרנו ש-**אמת** היא 21 ברבוע. אפשר לחשב כל אות במספר סידורי (לפי מיקומה באלף-בית, כנ"ל) – אז **אמת** תעלה 36, 6 ברבוע. **אמת** היא 21 ברבוע, כך שהיא בעצם משולש 6 (= 21) ברבוע, אבל רק 6 ברבוע הוא **אמת** במספר סדורי. מה במספר רגיל עולה 36? "**איכה**", להיות אמת לעצמך פירושו לדעת איפה אתה (שבניקוד אחר "איכה" היא גם המלה הראשונה בקינות, במגלת איכה – אם אתה עושה חשבון נפש אמתית אתה אומר קינות... ה' לא רוצה שנשאר בקינות, אלא שנהיה שמחים, אבל לא לשקר לעצמך ביחס לעצמך).

זהו ממד אחד של אמת לעצמך – לא לשקר לעצמך ביחס לעצמך. להיות אמתית במובן הזה – לא לבנות דימוי עצמי שקרי, מול עצמך, מול הזולת ומול ה' – מקביל למדרגה הראשונה של "שפת אמת", לא לשקר. גם כשנכנסים לרבי ליחידות, צריך לבוא כפי שאתה – אחרת אין תועלת ביחידות. באים עם בגדים, אבל ברוחניות צריך לבוא ערום, בלי שום תדמיות – להופיע כפי שאתה – כך עומדים בפני ה', בפני רבי וכך צריך להיות בפני עצמי. במדה מסוימת, כך צריך להיות גם כלפי אנשים – לא לשקר ביחס למי שאני באמת (כמו שאסור לשקר לאחרים בדיבור).

מה הממד הפנימי, שמקביל לקיום

את הבטחת. אמירת אמת היא בעיקר ביחס לעבר (מה היה או מה הוה), ושמירת ההבטחות שלי היא בנוגע לעתיד. הצדיק מקיים את החלטתו גם כשהיא רק בלבו, גם אם לא בטא זאת בשפתיו אלא החליט משהו בלבו – "ודבר אמת בלבבו"¹², כפי שאומרים כל בקר בתפלה. מה הכוונה "דבר אמת בלבבו"? אם בלב החלטתי לתת סכום מסוים לצדקה – אני מקיים זאת¹³. שתי המדרגות האלה נכללות ב"שפת אמת", שהיא ה-ת של אמת, האות האחרונה של האלף-בית.

שני ממדי אמת – דימוי עצמי אמת ונאמנות ליעוד-שליחות

מעל "שפת אמת" נמצאת האמת של אדם לעצמו, המדרגה האמצעית של האלף-בית, שלפי חז"ל היא ה-**מ** שבאמצע המלה **אמת**. להיות אמתית כלפי עצמי גם כולל שני ממדים: ממד אחד הוא לא לחיות בדמיונות ביחס למי אני, לא לרמות את עצמי ביחס לעצמי. לפעמים אומרים שזהו סיכום כל התניא במשפט אחד, ספר היסוד של החסידות – 'אל תהיה רמאי', אל תרמה את עצמך ביחס לעצמך, אל תחשוב שאתה צדיק כשהאמת היא ש"הלואי בינוני"¹⁴. בינוני אינו טיפוס של בינוניות, אלא מישהו שעושה הכל על פי תורה – מחשבות, דיבורים ומעשים. כל לילה אדם עושה חשבון נפש, מחשב כל מה שעשה במשך היום כדי לתקן את עצמו, לעשות תשובה, אבל חשבון הנפש היותר חשוב בחסידות הוא "אליבא דנפשיה" – לא

טו תהלים טו, ב.

טז כך פסק הרמ"א בשו"ע י"ד רנה, יג: "אם חשב בלבו לזנות איזה דבר לצדקה, חיב לקיים מחשבתו ואין צריך אמירה, אלא דאם אמר כופין אותו לקיים. ויש אומרים דאם לא הוציא בפיו אינו כלום, והעיקר כסברא הראשונה, ועין בחשן המשפט סימן ר"ב".

יז מאמר הרה"צ ר' הלל מפאריטש (בית רבי ח"ב פ"ח הערה ג).

היינו לשמור את התורה – אני אמתי ונאמן לאופן בו ה' רוצה שאבטא-אייצג אותו בעולם. כדי להיות בדמות ה' צריך לקיים את **תריג** מצוות, **רמח** מצוות עשה כנגד **רמח** איברים ו-**ססה** מצוות לא תעשה כנגד **ססה** גידים³. כדי שאני אהיה 'דמות' של ה' בעולם אני צריך להיות אמתי לפי רצונו, לפי מצוות התורה.

האם יש ממד פנימי לאמת של ה'? האם ה' מבטיח משהו לעצמו, ורוצה שאני אממש את ההבטחה שלו לעצמו? משהו שמעבר לקיום מצוות התורה? כן, ה' ברא את העולם כדי שתהיה לו יתברך "דירה בתחתונים", בעולם הזה, העולם התחתון ביותר, שאין תחתון למטה ממנו, כמו שמוסבר בתניא⁴. האמצעי הוא קיום מצוות, אבל תשומת הלב צריכה להיות מופנית להבטחה הפנימית של ה' – ה' ברא את העולם בשביל למלא הבטחה פנימית שלו, למלא את ה'שליחות' שלו. לי יש את השליחות שלי, ואני צריך לעזור לה' יתברך למלא את ה'שליחות' שלו. אם יש לי בראש את ה'שליחות' של ה', זו אמתיות-נאמנות לממד הפנימי של ה'.

דרך אחת להבין זאת, היא שתמיד יהיה לי בתודעה שאני כאן בעולם כדי לקיים את רצון ה' לעשות לו יתברך דירה בתחתונים. אפשר להסביר זאת בעוד דרך? יש עוד ביטוי חשוב לענין – שכל דבר שאני עושה יהיה "לקדש שם שמיים". הרמב"ם⁵ אומר שיהודי שחי על פי תורה עושה שני דברים יחד – הוא מקיים את רצון ה', ואם הוא אדם טוב, הגורם לכך שיאהבו את ה' (כאחד הפירושים של "ואהבת את הוי' אלהיך"⁶), תאהיב את ה' על הכל, עשה

הבטחות ב"שפת אמת"? ב"אמת", המדרגה השניה, היינו הנאמנות לקיום השליחות שלי בחיים. בשביל לקיים את השליחות שלי בחיים אני צריך לדעת מה היא. לא פשוט לדעת מה השליחות שלי בחיים, אבל אפילו אם איני יודע בדיוק מה השליחות שלי – ה' נותן לי כשרונות ויכולות, והוא מצפה שאני אממש את הפוטנציאל שלי. לכל אחד יש הבטחה פנימית לעצמו, שהיא ההבטחה לממש את כל הפוטנציאל שה' נתן לי, דהיינו למלא את השליחות שה' נתן לי בחיים. לכל אחד יש שליחות בחיים.

אלה שני הממדים של אמת כלפי עצמי – לא להציג את עצמי באופן לא אמתי, כלפי הזולת וכלפי עצמי, ולהיות נאמן למימוש השליחות-היעוד שלי בחיים.

שני ממדי "אמת לאמתו" –

חיי תורה ומודעות ל"דירה בתחתונים" וקידוש השם

מה אומר להיות אמתי לה', ה-א של אמת, ה"אמת לאמתו", להיות אמתי (תואם) לאמת של ה'? גם ה' מציג-מבטא את עצמו כלפינו. איך? בתורה ובמצוות שלו. "אורייתא וקוב"ה כולא חד"⁷ – התורה היא הביטוי העצמי של ה' כלפינו. אם אני שומר את מצוות התורה, חי לפי תורה, אני חי לפי האמת של ה'.

המדרגה הכי גבוהה של אמת בספירות היא הכתר, ולכתר יש שני ממדים – הממד החיצוני הוא רצון והממד הפנימי הוא תענוג. במושגי הקבלה, שני הממדים האלה הם שני פרצופים – הפרצוף החיצוני נקרא "אריך אנפין" והפרצוף הפנימי נקרא "עתיק יומין". "אריך אנפין" מקביל לרצון האלקי ו"עתיק יומין" לתענוג האלקי. להיות אמתי לרצון ה'

3 זהר ח"א קע, ב.

4 א פרק לו, ע"פ תנחומא נשא טז.

5 ב הלכות יסודי התורה פ"ה ה"א.

6 דברים ו, ה.

7 יט ראה זהר ח"ג עג, א.

ב. שלש נשמות אמת "שלשה נקדמה להם חמה"

כעת נעבור לעוד נושא יפה שנלמד מהגמרא במסכת תענית²³. יש שלש נשמות בהיסטוריה שהיה להן כח להעמיד את השמש. כולם יודעים על אחד מהם – יהושע בן נון, שאמר "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון"²⁴. כשיהושע נכנס בראש עם ישראל לכבוש את ארץ כנען, הנס הכי גדול שקרה לו היה עצירת השמש כדי להשלים את המלחמה ואת הנצחון.

אבל חכמינו ז"ל מלמדים אותנו שהיו עוד שני צדיקים גדולים שהשמש עמדה עבורם. אחד הוא משה רבינו עצמו, רבו של יהושע. אם התלמיד היה מסוגל להעמיד את השמש, גם המורה היה יכול להעמיד את השמש – רק צריך ללמוד זאת מהתורה איפה עשה זאת, לא מפורש בתורה.

הדבר המדהים הוא שבסוף ימי בית שני – בדור בו חרב בית שני, ממש לפני החורבן – היה מישהו שגם העמיד את השמש. מי הצדיק השלישי, האדם הנוסף היחיד שעשה נס כמו משה ויהושע? שמו הוא נקדימון בן גוריון. את שם המשפחה בן גוריון אולי מכירים – הוא לקח את השם מהאדם הזה, שוב, השם של השלישי הוא נקדימון בן גוריון. כעת נקרא את הסיפור בגמרא איך הוא עשה זאת.

רמזי אמת בשלש הנשמות

אנחנו מדברים על אמת – מה הקשר של סיפורי העמדת השמש לנושא שלנו? כעת אנו רוצים להסביר שהאמת היא הכח לעשות את הדבר המדהים הזה – להעמיד את השמש. זהו חידוש. אם רוצים לדעת אם אתה באמת

את ה' נאהב על ידי אחרים²⁵), על ידי שהוא דוגמה טובה, זהו דבר נוסף, לא רק שמירת מצוות, אלא שכל חייו הם קידוש השם בעולם. קידוש שמו של ה' בעולם, שיהודי כזה מקיים בכל רגע בחייו, הוא מימוש הבטחת ה' לעצמו.

סיכום

עד כאן השלמנו נושא יפה בפני עצמו, המבנה החשוב של "שפת אמת", "אמת" ו"אמת לאמתו" – כשהכל נוגע לעבודת ה' שלנו, ליגיעה שלנו. לשם כך רבי פינחס מקוריץ התייגע 21 שנה על אמת.

כל אחת מהמדרגות כוללת שני ממדים: להיות אמתי בדיבור, לא לשקר ("אמת למד פיך") ולקיים הבטחת; להיות אמתי לעצמי, לא לרמות את עצמי ואת הבריות ולקיים את שליחותי בחיים, לממש את כשרונות; להיות אמתי כלפי ה', לקיים את רצונו בקיום מצות תורתו ולהקדיש את החיים שלי לקיים את רצונו הפנימי והעצמי להיות לו יתברך דירה בתחתונים.

ולסיכום:

א אמת לאמתו

א. קיום תורה ומצוות

ב. הקדשת החיים למימוש רצון ה'

מ אמת

א. להיות אמתי כלפי עצמך

ב. מימוש השליחות בעולם

ת שפת אמת

א. לדבר דבורי אמת

ב. קיום הבטחות

כד יומא פו, א': "ואהבת את ה' אלהיך שיהא שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש תלמידי חכמים ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה אשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר".

כה כ. א.

כו יהושע י, יב.

שלו? בסיפור של הגבעונים – שכתוב בפרק הקודם בספר יהושע, והוא-הוא הגורם הישיר למלחמה בה העמיד יהושע את השמש – כאשר שמר את מלתו אפילו שרימו אותו. הוא אמתי לעצמו, בכך שהוא יודע מי הוא ומה השליחות שלו. הוא אמתי לה' בשמירת התורה והמצוות וגם בכך שכל מה שעשה לא היה לכבוד עצמו, אלא כדברי רבי נחמן "למעט בכבוד עצמו ולהרבות בכבוד שמים"^כ – בכל מה שעושים – כדי למלא את הבטחת ה' לעצמו. יהושע הוא נשמה של אמת. גם לפי הקבלה, יהושע הוא נשמה של ספירת היסוד – הוא בא מזרע יוסף, שמדתו יסוד – ופנימיות היסוד היא מדת האמת.

יחוד אמת ושפלות

איפה מפורש בספרי היסוד של הקבלה ש-אמת עולה 1440 (ולא רק 441)? נדבר כעת במושגים של קבלה. כתוב שתחלת התגלות האמת – אמת היא מהתחלה עד הסוף, כנ"ל – נקראת יסוד אבא, היסוד שבחכמה. יסוד אבא מתגלה ומתלבש בפרצוף שנקרא זעיר אנפין, ספירת התפארת, מדת הרחמים שבלב. בתחלה אמת מופיעה בחכמה, אחר כך ברחמים שבלב ובסוף מדת האמת מופיעה בפנימיות ספירת המלכות, בשפלות, שהרי להיות אמתי עם עצמי פירושו להיות בשפלות. מיהו הצדיק שיחד את האמת עם השפלות? [דוד]. כן, אבל בין תלמידי הבעש"ט והמגיד? רבי מנחם מענדל מויטבסק, שהגיע לארץ ישראל, ארץ האמת, עליה נאמר "אמת מארץ תצמח"^ט. איך הוא היה חותם את שמו? "השפל באמת". הוא יחד אמת עם שפלות^ז.

אדם אמתי – בכל שלש המדרגות שהסברנו כעת – אפשר לבחון, 'האם אתה מסוגל להעמיד את השמש?'.^ז

נאמר גימטריא מאד יפה: החידוש כאן הוא שהכח להעמיד את השמש הוא כח האמת, ואם יש שלשה צדיקים שעשו זאת ניתן לכוון אותם עצמם כנגד שלש אותיות **אמת**. כדי להראות זאת נחשב את השמות (כפי שמופיעים כאן בגמרא) – **משה** (345), **יהושע** (391), **נקדימון בן גוריון** (587) – 1323 – ג"פ **אמת** (הערך הממוצע של שלשת השמות)! שלשת הצדיקים האלה, שיש להם את הכח להעמיד את השמש, הם שלשה "צדיקי אמת" ("זכאי קשוט" בלשון הזהר). מדת האמת היא הצד השהו שלהם, הערך הממוצע שלהם.

"הלא היא כתובה על ספר הישר" – האמת של יהושע

עוד גימטריא מדהימה בענין:

בספר יהושע כתוב לאחר נס העמדת השמש והשירה שלו – "הלא היא כתובה על ספר הישר"^ז. מה פירוש ספר הישר? חז"ל אומרים שהכוונה לתורה. "הלא" מתורגם כ'באמת' (verily) – 'באמת הנס כתוב בתורה', אבל צריכה להיות עוד משמעות בביטוי המיוחד הזה. כמה הוא שוה? **הלא** שוה 36, **אמת** במספר סידורי כנ"ל. כל המשפט "**הלא היא כתובה על ספר הישר**" שוה 1440, י פעמים 12 ברבוע, והיפוך ספרות של **אמת** (441), שגם שוה **אמת**, אם נחשב את ה-א (של אמת) כ-1000. זאת אומרת, מאד ברור, שהכח של יהושע להעמיד את השמש קשור למדת האמת – לכך שהוא נשמה של אמת, אמתי בדבורים שלו וכו'.

מתי יהושע הוכיח שהוא אמתי בדיבור

כח לקוטי מוהר"ן תורה ו.

כט תהלים פה, יב.

ל ראה סוד ה' ליראיו שער א פכ"ג.

כז שם פסוק יג.

סוד המספר 1440

שוב, האריז"ל מלמד על הופעת האמת. שרש ותמצית האמת היא בכתר, אבל הופעת האמת מתחילה כהברקה של החכמה – יסוד אבא. אז האמת נמשכת לרחמים שבלב – אתה לא רחמן אם אתה לא אמתי (רחמים אמתיים אינם pity אלא true compassion, שבא לידי ביטוי על ידי הטבה לזולת עליו מרחמים בפועל ממש) – ובסופו של דבר האמת מגיעה לשפלות (לאחר שהשפעת לזולת בפועל ממש מתוך רחמי אמת אני נשאר גארנישט, גארנישט ווערט, כאשר כל הכבוד מגיע אך ורק להשם יתברך – "תן לו משלו שאתה ושלך שלו"¹⁷). אז האמת עושה את כל הדרך מהחכמה עד מלכות, מההתחלה עד הסוף, כמו שדברנו קודם על "מגיד מראשית אחרית", דרך הרחמים שבאמצע.

אומר האריז"ל¹⁷ שבמדרגה העליונה של הופעת האמת, בחכמה (שפנימיותה בטול במציאות¹⁷), יש עשרה שמות ששונים 72. הו' בחכמה הוא במילוי יודין – גם ה-ה וגם ה-ו מתמלאות ב-י, כי י היא אות החכמה – שעולה **עב** (יוד הי ויו הי). בכל פרצוף החכמה יש עשרה שמות **עב** – כל שם הוא כח – וסך הכל עולה 720. אבל כאשר האור הזה מגיע למלכות, לשפלות, יש עוד שם ששונה 72 – האחוריים (ההתפתחות מהתחלה לסוף, שכל פעם מוסיפים אות, בארבעה שלבים) של שם הו': י י-ה י-הו י-הוה. שני האופנים שוים אותו דבר – מילוי השם ביודין והתפתחות (אחורי) השם – אבל הסוד הראשון הוא בחכמה, מילוי השם, והתפתחות השם היא במלכות. גם במלכות יש עשר ספירות, י

לא אבות פ"ג מ"ז.

לב ראה קהלת יעקב ערך אמת הח'.

לג ראה סוד ה' ליראיו שער א פ"ב (ונתבאר בשיעורים בסוד ה' ח"ג).

פעמים 72 עולה 720. אם כן, שמות האמת של החכמה והמלכות יחד, "מגיד מראשית אחרית", עולים 1440. זו כוונה על פי קבלה, והאריז"ל מסביר שזו כוונה של **אמת** כאשר ה-א שוה אלף.

זהו הכח שבו יהושע עשה את הנס – "הלא היא כתובה על ספר הישר". איפה כתוב בתורה? אם הביטוי מתחלק (לפי הכוונה הנ"ל) לפעמיים 720, מה אומר המספר הזה, מה היחוד שלו? 6 בעצרת – מספר הצירופים של שש אותיות (לפני כן דברנו על משולש 6, חבור המספרים מ-1 עד 6, וכעת על כפל המספרים מ-1 עד 6). איפה המספר 720 מופיע בתורה? מספר הצירופים של המלה הראשונה בתורה, עליהם מתבסס ספר תיקוני הזהר – התבוננות בצירופי המלה "בראשית". זו מלה עם שש אותיות שונות – מאד חשוב שהן אותיות שונות – ולכן יש לה 720 צירופים. אם כן, **אמת** היא פעמיים עצרת שש – אמרנו ש-**אמת** היא תוצר של שני משולשים של 6 (כפל שלהם), וכעת ה-**אמת** היא תוצר של פעמיים 6 בעצרת (חבור שלהם).

יחוד משה וצפרה בכל מצוה

מה עוד שוה 720? הנביא מזהה את מדת האמת עם יעקב אבינו, "תתן אמת ליעקב"¹⁷, אבל עוד יותר ממנו משה רבינו, הפנימיות של יעקב ("משה מלאגו יעקב מלבר"¹⁷). הוא אמת – "משה אמת ותורתו אמת"¹⁷. אם יהושע הוא נשמה של אמת, בוודאי שרבו משה הוא ככה, ועוד יותר. למי משה נשוי? צפרה. **משה-צפרה** – שמתחתנים כעת, ואנחנו כעת אומרים להם 'ווארט' לקבלת הפנים... – הם שוים יחד 720.

לד מיכה ז, כ.

לה ע"פ תקוני זהר תקוני ג (כט, א).

לו תנחומא קרח יא.

הכרחי (הגימטריא הרגילה, כנגד עולם האצילות¹⁰) עולה 1440, **אמת** (כאשר ה-א של אמת = 1000).

"הלא היא כתובה על ספר הישר" במספר סדורי (כנגד עולם הבריאה) עולה $3 = 216$ פעמים 72, סוד השם הקדוש של **עב** שמות (שבו **ריו**, 6 בחזקת 3, אותיות).

"הלא היא כתובה על ספר הישר" במספר קטן (כנגד עולם היצירה) = **72, עב, חסד!**

"הלא היא כתובה על ספר הישר" במספר קטן מספרי (כנגד עולם העשיה הרוחני) = 27.

"הלא היא כתובה על ספר הישר" במספר קטן מספרי אחרון (כנגד עולם הזה הגשמי) = 9.

"הלא היא כתובה על ספר הישר" בכל חמש רמות המספר (שביחוד כל העולמות, המשתלשלים ויורדים בצמצום אחר צמצום) = $1764 = 42$ ברבוע = 4 פעמים **אמת** (21 ברבוע) = אמת "פנים ואחור": **א אמ אמת אמת מת ת!**

ארבעה עשירים לפני החורבן

קעת נקרא בקיצור את הגמרא. אין לנו זמן להאריך – נמשיך בעזה"י בפעם הבאה – ורק נקרא את הסיפור של נקדימון בן גוריון. במקום אחר בגמרא¹¹ כתוב שבדור של חורבן בית שני היו שלשה מולטי-מיליונרים – הראשון הוא נקדימון בן גוריון, מספר אחד; השני כלבא שבו, חמיו של רבי עקיבא; והשלישי הוא בן ציצית הכסת. אין לנו זמן קעת לדבר על שלשתם. לצד שלשת אלה היתה גם מולטי-מיליונרית – מרתא בת ביתוס – שחז"ל¹² מספרים מה קרה איתה בזמן החורבן.

שלשת האנשים האלה, שהיו עשירים מאד, יכלו להציל את ירושלים, שהיתה במצור בסוף. להם היתה היכולת לכלכל את כל מאות

המלה פשוטה של 72 היא **חסד**, י פעמים 72 היינו שלמות של **חסד** ואהבה. מה קורה בנישואי משה וצפרה? התורה אומרת שבהמשך משה רבינו פרש מצפורה בגשמיות. אבל הוא נתן לנו 613 מצוות, בגימטריא **משה רבינו**¹³, וכל מצוה מתחילה ב-**מצ** – **יה** באתב"ש¹⁴ – ר"ת **משה-צפרה**. הרמז מלמד אותנו שכל פעם שעושים מצוה, כשמחר בבקר מניחים תפילין, עושים יחוד וזיווג נסתר של משה וצפרה במדרגת "הנסתרת", זיווג עליון. שתי המדרגות הגלויות, **וה**, הן יחוד קוב"ה ושכינתיה, אבל בכל מצוה שעושים יש גם יחוד עליון של משה-צפרה.

אמת, 1440, עולה ב"פ **משה-צפרה**, בסוד "חכם לב יקח מצות"¹⁵. כתוב "מצות" בלשון רבים, וחז"ל מלמדים ש"מעוט רבים שנים". בא הבעל שם טוב הקדוש ואמר¹⁶ ש"חכם לב" מקיים בכל מצוה שתי מצוות בו-זמנית – מצוה אחת בממד החיצוני, המעשה, ומצוה שניה בממד הפנימי, ככוונה. בכל מצוה שעושים יש שתי מצוות. לכך מכוונים גם בברכה על כל מצוה – "אשר קדשנו במצותיו", עושים מצוה אחת ומברכים את ה' על כך שמקדש אותנו בשתי מצוות. הברכה מכוונת לכך שבכל מצוה שעושים יש שתי מצוות, שני ממדים, מעשה וכוונה פנימית. בכל ממד יש יחוד של משה וצפרה, **מ-צ** של מצוה, וב"פ **משה-צפרה** עולה **אמת** (א = 1000).

רמזי הפסוק בכל רמות המספר

נמשיך להתבונן:

"הלא היא כתובה על ספר הישר" במספר

10 אור השכל ח"ב; מגלה עמוקות (ואתחנן) אופנים נח, קיג, קיד, רה.

11 תקוני זהר תקון כט (עג, א); תקון ע (קלא, ב).

12 משלי י, ח.

13 כתר שם טוב (הוצאת קה"ת, הוצאה שלישית) אות טא.

מא ראה סוד ה' ליראיו כללי השערים פ"ז (ובשיעורים בסוד ה' שם).

מב גיטין נ, א.

פשוט. הוא רב גדול? לא, הוא מולטי-מיליונר, כנ"ל. אם רק יש לך מספיק כסף אתה גם יכול לעצור את השמש... אתה רק צריך מספיק כסף, ולדעת איך להשתמש בו. שוב, לא היו מים לעולי רגלים ונקדימון בן גוריון דאג להם. הוא הלך] **אצל אדון אחד** [להגמון רומאי חשוב שהיה בירושלים היו מים, שנים עשר מאגרי מים, שיכולים להספיק לשבוע אחד לכל האנשים – לשבוע של סוכות. נקדימון בא אל אותו הגמון ו] **אמר לו הלויני שתים עשרה מעיינות מים לעולי רגלים ואני אתן לך שתים עשרה עינות מים ואם איני נותן לך** [ביום הנקוב]. הרניני **נותן לך שתים עשרה ככר כסף** [שהיו שוים מיליוני דולרים]. **וקבע לו זמן** [הרומאי הסכים, הוא נתן לו את המים, היה לאנשים מה לשתות, ועבר סוכות].

[היום שהיה צריך להחזיר התקרב, אבל היתה עצירת גשמים מוחלטת.] **כיון שהגיע הזמן** [הגיע היום האחרון עליו הסכימו]. **ולא ירדו גשמים בשחרית שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך** [להחזיר את המים היינו שירד גשם – אם אין גשמים, שלח לי את הכסף!] **שלח לו** [בווטסאפ...] **עדיין יש לי זמן כל היום כולו שלי הוא בצהרים שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך** [אני רוצה את הכסף, אין מים!] **שלח לו עדיין יש לי שהות ביום במנחה שלח לו שגר לי או מים או מעות שיש לי בידך שלח לו עדיין יש לי שהות ביום כל השנה כולה לא ירדו גשמים ועכשיו ירדו גשמים נכנס לבית המרחץ בשמחה** [כי ידע

שאין גשם והוא יקבל את הכסף].

עד שהאדון נכנס בשמחתו לבית המרחץ נקדימון נכנס לבית המקדש

האלפים שהיו בירושלים במשך עשרים ואחת שנה, כך מספרת הגמרא. אחד היה יכול לכלכל בחטים ושעורים – כנראה נקדימון, לפי סדר הגמרא – השני ביי, במלח ובשמן הנצרכים, והשלישי בעצים, הדלק. אבל הכל נשרף על ידי הקנאים הבריונים, שרצו דווקא מלחמה עם הרומאים. החכמים אמרו שהמלחמה לא תצליח – לא כי החכמים אינם מיליטנטים בעצם, אלא כי הם ראו ברוח הקדש שהם לא יצליחו במלחמה.

הבריונים לא קבלו את דעת החכמים, הם רצו שכולם יהיו רעבים כדי שיצאו להלחם – לכן הם שרפו את המחסנים של שלשת העשירים האלה, שיכלו לכלכל את אנשי העיר 21 שנה. השימוש ב-21 שנה הוא ודאי לא סתמי – 21 הוא המספר שלנו, השרש של **אמת**, מספר השנים שרבי פינחס מקוריץ יגע להתאחד עם מדת האמת²⁰.

שוב, היו ארבעה אנשים עשירים – שלשה גברים ואשה אחת. הם עצמם צריכים להקביל לאותיות **י-ה-ו-ה**. הראשון מביניהם הוא נקדימון בן גוריון. זהו ידע חשוב כרקע לסיפור שלנו. כאן הסיפור הוא לפני החורבן, היו עולי רגלים ולא היה להם מים לשתות, ונקדימון בן גוריון הלך לדאוג לעולי הרגל.

חזרת השמש עבור נקדימון בן גוריון

נקרא בפנים:

תנו רבנן פעם אחת עלו כל ישראל לרגל לירושלים ולא היה להם מים לשתות הלך נקדימון בן גוריון [מי הוא היה? הוא חייב להיות צדיק – הרי הוא עצר את השמש, הוא נשמה גדולה, לא איש

מג **עשרים ואחת** = 1035, משולש **מה-אדם** = הפעמים אור של יום אחד של מעשה בראשית, כנגד חמשה חומשי תורת אמת (בראשית רבה ג, ה) = **משה משה משה**, כל משה כנגד שבע שנים – "משה אמת ותורתו אמת".

פה עליך שאוציא ממך את מעותי
שכבר שקעה חמה וגשמים ברשותי
 ירדו [אני יודע שה' הפך את העולם בשבילך,
 אבל יש לי טענה – הגשמים לא ירדו בזמן
 שלך אלא בזמן שלי].

חזר ונכנס לבית המקדש נתעטף
ועמד בתפלה ואמר לפניו רבוננו
של עולם הודע שיש לך אהובים
בעולמך [אנשים שאתה אוהב אותם ובוחר
 בהם, עם ישראל]. **מיד נתפזרו העבים**
וזרחה החמה באותה שעה [אף שהיה
 לילה. השמש הוכיחה שכל הזמן שירד גשם
 היה עדיין יום]. **אמר לו האדון אילו לא**
נקדרה החמה [כך הגמרא מסבירה את
 השם נקדימון]. **היה לי פתחון פה עליך**
שאוציא ממך מעותי.

זהו יהודי פשוט-עשיר, שמשתמש בכספו
 ובכחו הפוליטי כדי לקדש את שם ה' – זאת
 האמת המוחלטת. יש עוד הרבה מה לדבר על
 שלש הצדיקים האלה שהעמידו את השמש,
 ולהסביר בעומק את הקשר בין אמת לעצירת
 השמש. זה נשאר לפעם הבאה. שיהיה חדש
 חשון טוב, "ויעקב הלך לדרכו"¹⁰. אחרי החגים
 אומרים¹¹ "ויעקב הלך לדרכו" – שנלך לבצע
 את השליחות שלנו בחיים.

מה בראשית לב, ב.

מו ראה אוצר מנהגי חב"ד אלול-תשרי עמ' שצג-שצה.

[המקדש עדיין עמד, לפני החורבן. זו דוגמה
 יפה איך ממש לפני החורבן קוראים נסים
 הכי גדולים. המקדש נחרב כי לא עשינו רצונו
 של מקום, והכרובים עמדו אחר באחר, אבל
 ברגע החורבן הכרובים פנו פנים אל פנים
 והיו מעורים זה בזה¹². גם כאן, אלפי שנים
 אחרי יהושע, רגע לפני החורבן, קורה נס שלא
 היה מזמן יהושע]. **כשהוא עצב נתעטף**
ועמד בתפלה אמר לפניו רבוננו של
עולם גלוי וידוע לפניך שלא לכבודי
עשיתי ולא לכבוד בית אבא עשיתי
אלא לכבודך עשיתי [זו אמת לאמתו –
 עשיתי בשבילך, לא בשבילי. הוא אמר זאת
 באמת, הכל אמת]. **שיהו מים מצויין**
לעולי רגלים

מיד [כשאמר זאת]. **נתקשרו שמים**
בעבים וירדו גשמים עד שנתמלאו
שתים עשרה מעינות מים והותירו
[לפי השעון כבר היה לילה]. עד שיצא
אדון מבית המרחץ נקדימון בן גוריון
יצא מבית המקדש כשפגעו זה בזה
אמר לו תן לי דמי מים יותר שיש לי
בידך אמר לו יודע אני שלא הרעיש
הקדוש ברוך הוא את עולמו אלא
בשבילך אלא עדיין יש לי פתחון

מד יומא נד, ב.

פרצוף התורה

קיצור מהלך השיעור

כל אות ותג בתורתנו הקדושה עיקריים ומלאים אין-סוף חכמה אלקית. עם זאת, במהלך הלימוד – בעיקר עם תלמידים צעירים – יש ענינים ופרשיות עליהם יש לשים דגש מיוחד. בשיעור קצר ויסודי מוסבר כיצד ניתן להתבונן על נקודות-שיא ופרשיות-יסוד בתורה, ולסדר את התורה כולה כמהלך המכוון כנגד הספירות.

נקודת המוצא היא פרשת העקדה, שהיא השיא של "מעשה אבות סימן לבנים", ומתוכה נבנית ההתבוננות על שאר התורה. כנגד הספירות מכוונים, כסדרם, הענינים הבאים: הפרשיות האוניברסליות בראשית-נח; פרשת העקדה; פרשיות הגלות במצרים והגאולה ממנה; מתן תורה; נדבת המשכן; עבודת הקרבנות; מצות "ואהבת לרעך כמוך"; פרשת המועדות; נסיונות עם ישראל במדבר; מצוות היחוד בחומש דברים; מצוות הציבור ובראשן העמדת מלך.

תופעת "אחליפו דוכתייהו" בין אברהם ויצחק בעקדה, בה פותח השיעור, זכתה לשיעור המשך עמוק – שיתפרסם אי"ה באחת חוברות הבאות – אודות עבודת הנפש והתיקון שיש בכך, והתבוננות כיצד תופעת-יסוד זו חוזרת בעצם בכל פרשיות היסוד של התורה.

חכמה: עקדת יצחק

מעלת העקדה – "אחליפו דוכתייהו"

שבת שלום. היום קראנו את פרשת העקדה – סיום הפרשה, ששייך במיוחד לשבת, כי הוא ה"שביעי" של הפרשה. הסיפור של העקדה הוא השיא של עבודת אברהם אבינו, היהודי הראשון ואבינו הראשון. אברהם אבינו הוא עיקר האבות, בהיותו הראשון והכולל^א (אף על פי שכתוב שיעקב אבינו הוא ה"בחיר שבאבות"^ב), והעקדה היא פסגת חייו, פסגת עבודת ה' שלו. לכן אנחנו מזכירים את זכות העקדה ברוב התפלות שלנו – בזכות העקדה אנו קיימים,

בזכותה נירש את הארץ ובזכותה ניגאל.

בחסידות^ג מוסבר שעיקר מעלת העקדה הוא הסוד של "אחליפו דוכתייהו". בעקדה אברהם ויצחק כל כך מתחברים ביחד, עד שהם מתחלפים זה עם זה בדרך עבודת ה'. אברהם אבינו, שהוא תמיד "אברהם אהבי"^ד, עובר לקו הגבורה והיראה של יצחק אבינו, עד שה' אומר לו בפרשת העקדה "עתה ידעתי כי ירא אלהים אתה"^ה. בעקדה יצחק אבינו, שעובד את ה' ביראה, פושט את צווארו מתוך אהבה רבה לה', עד כלות הנפש – עד שכתוב שבפועל באמת נשמתו פרוחה מגופו, אך ללא

ג לקוטי תורה ואתחנן ח, ב; שם דרושי ר"ה נח, ב (ובכ"ד).
ראה מעין גנים ח"א עמ' לז ואילך.

ד ישעיה מא, ח.

ה בראשית כב, יב.

ו פדר"א לא. ילקוט שמעוני בראשית רמז קא (ובריבוי

נרשם (מהזכרון) על ידי איטיאל גלעדי. לא מוגה. שבת וירא, ח"י מרחשון ע"ט – כפר חב"ד. בין מוסף למנחה – שיעורי לבחורים מישל"צ.

א ראה גם פסחים קיז, ב ("בך חותמין ואין חותמין בכולן").

ב ע"פ בראשית רבה עו, א.

כנגד הס"מ. כמו שאמרנו, השיא של "מעשה אבות סימן לבנים" הוא עקדת יצחק. רואים שהכח והתוקף של הבן הוא דווקא מכך שהאבא מוכן להקריב אותו. העקדה, בה האב היהודי הראשון מוכן להקריב את הבן היהודי הראשון, היא שנותנת לבנים לדורות את התוקף המוחלט לעמוד כנגד הס"מ.

שוב, העקדה היא שיא החיים של אברהם אבינו, הראשון והעיקרי באבות, ולכן היא בעצם כוללת את כל "מעשה אבות", את כל ספר הישר שמספר על האבות. אבא בקבלה היינו ספירת החכמה, שפנימיותה בטול, ולכן הלימוד העיקרי מהעקדה הוא הבטול המוחלט – הבטול של אברהם לעשות את רצון ה', כנגד כל ההגיון וכל הרגש שלו, והבטול של יצחק ליקרב על גבי המזבח – בטול שגורם לתופעה של "אחליפו דוכתייהו".

העקדה היא גם הנסיון העשירי בו עומד אברהם אבינו – הנסיון ה-י, כנגד ה-י של שם הוי"ב¹, ספירת החכמה. נסיון העקדה, הנסיון הגדול בתורה, כולל בעצמו את כל עשרת הנסיונות, כפי שכתוב² שה' בקש מאברהם אבינו שיעמוד לו בנסיון הזה כדי שלא יאמרו שאין ממש בעמידה בכל הנסיונות הקודמים.

פרצוף פרשיות התורה

יש לנו כאן 'בנין אב' – פרשת העקדה, שהיא הפרשה הכי חשובה במעשה אבות, דבר שצריך להדגיש בלימוד – שמעורר אותנו לחשוב איזה עוד פרשיות כאלה יש בתורה. כמובן, כל התורה חשובה – כל סיפור בתורה, כל פסוק, כל מלה, כל אות וכל קוץ בתורה חשוב. רבי עקיבא היא דורש תלי תלים של הלכות על כל קוץ וקוץ. ובכל זאת, יש פרשיות שהן 'סימני דרך' בלימוד – דבר חשוב במיוחד

מיתה, והוא היה שלש שנים בגן עדן.³ מכיון שזותכלית העקדה, המלים העיקריות שבה הן "וילכו שניהם יחדו"⁴ – אברהם ויצחק הולכים לגמרי יחדיו, מתחברים ומתכללים, עד שהם מחליפים את עבודותיהם. הבטוי "וילכו שניהם יחדו" כתוב פעמיים – בהתחלה רק אברהם יודע לאן ולשם מה הולכים, ולאחר מכן יצחק אבינו שואל "ואיה השה לעלה"⁵ ואברהם רומז לו "השה לעלה בני" (וחז"ל⁶ דרשו ש"השה" ביונית הוא 'אתה'), ועדיין הם הולכים יחדיו, כאשר יצחק שש למסור את נפשו באהבה רבה לה'.

תופעה של "אחליפו דוכתייהו" מעידה על בטול מוחלט. כדי להתהפך מן הקצה אל הקצה בן אדם צריך להתבטל לגמרי מהמציאות הראשונה שלו. מוסבר בחסידות⁷ שהכח לעשות כמו רבי חנינא בן דוסא, שאמר "מי שאמר לשמן וידלק יאמר לחומץ וידלק"⁸ קשור לכח הבטול – הכח לבטל משהו מהמציאות שלו ולהוות אותו מחדש באופן אחר – וכך ממש גם ביחס ל"אחליפו דוכתייהו".

העקדה – שיא ה"מעשה אבות"

כתוב "מעשה אבות סימן לבנים"⁹, ומובא בספרים הרמזו שראשי התבות של הבטוי הם אותיות **סמאל** – "מעשה אבות סימן לבנים" הוא נתינת הכח של הבנים לעמוד

(מקומות).

ז מדרש הגדול (ראה תורה שלמה רד). חזקוני לבראשית כב, יט. תורת חיים לסנהדרין צג, ב (בשם פדר"א). עשרה מאמרות, מאמר "אם כל חיי" ח"ג סכ"ט ובכ"ד.

ח בראשית כב, ו-ח.

ט שם פסוק ז.

י שם פסוק ח.

יא ראה פסיקתא רבתי מ.

יב ראה אור תורה מהמגיד ממעזריטש אור רפה.

יג תענית כה, א.

יד ראה סוטה לד, א.

טו סנהדרין פט, ב (הובא ברש"י לבראשית כב, ב).

"דרך ארץ קדמה לתורה"¹⁰. כמו שמבואר בחסידות¹¹, ב"קדמה לתורה" יש לא רק קדימה בזמן, אלא גם קדימה במעלה. חז"ל אומרים שהעולם מתחלק לששת אלפים שנה: "שני אלפים תהו, שני אלפים תורה, שני אלפים ימות המשיח"¹². אברהם אבינו הוא כבר תחלת "שני אלפים תורה", ולכן "קיים אברהם אבינו את כל התורה כולה עד שלא נתנה"¹³, והפרשיות שלפניו הן "שני אלפים תהו" – לכן הסיפורים שיש בהן הם סיפורים של תהו. אלה סיפורים שיש בהם גם שבירה וחורבן, אבל גם סיפורים שמכילים "אורות דתהו" – אורות אוניברסליים, אורות של "דרך ארץ קדמה לתורה" – ובהתאם לנוסחא המשיחית שלימד אותנו הרבי, "אורות דתהו בכלים דתיקון"¹⁴, עלינו לקבל מהן את האורות ולהכניס אותם ל"כלים דתיקון" של ה"שני אלפים תורה".

שש מדרגות בכתר

הכתר, כידוע, מתחלק לשלשה ראשים – רדל"א (רישא דלא ידע ולא אתידע), רישא דאין ורישא דאריך – שבכחות הפנימיים של הנפש מכוונים כנגד אמונה-תענוג-רצון; את פרשת בראשית נכוון כנגד הראש הראשון שבכתר, הכולל בפרטות ארבע מדרגות – כתר-חכמה-בינה-דעת דרדל"א (דהיינו כחב"ד דעתיק, בעוד רישא דאין הוא ז"ת דעתיק בערכי העץ חיים): מעשה בראשית (הראשון) מכוון כנגד כתר דרדל"א; בריאת אדם הראשון (הסיפור השני של

למורים, לשים עליהן דגש בלימוד.

אם כן, יש לנו כאן נקודת ציון אחת – פרשת העקדה, שמכוונת כנגד ספירת החכמה (שפנימיותה בטול) – שתשמש לנו מוצא להתבוננות בפרשיות העיקריות בתורה. כדרכנו, נעשה כאן פרצוף של הפרשיות, כנגד הספירות, ומה טוב שפרצוף הפרשיות יהיה כסדר התורה.

כתר:

"דרך ארץ קדמה לתורה"

העקדה היא השיא של "מעשה אבות" – של "ספר הישר", ספר בראשית, המתאר את מעשיהם של האבות-הישרים, החל מפרשת לך לך – והנקודה הכוללת שלהם. מה יש לפני כן? שתי פרשות אוניברסליות – בראשית ונח – לפני הופעת היהודי הראשון.

רש"י שואל, בשם המדרש, מדוע התורה מתחילה לפני המצוה הראשונה – "אמר רבי יצחק לא היה צריך להתחיל את התורה אלא מ'החדש הזה לכם"¹⁵, שהיא מצוה ראשונה שנצטוו בה ישראל – ומסביר שהתורה פתחה בבראשית "משום כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים"¹⁶, כדי שאומות העולם לא יוכלו לטעון שאנחנו גזלנים בארץ ישראל, שהרי "כל הארץ של הקב"ה היא, הוא בראה ונתנה לאשר ישר בעיניו, ברצונו נתנה להם וברצונו נטלה מהם ונתנה לנו". על דרך השאלה מדוע להתחיל את התורה לפני המצוה הראשונה, אפשר לשאול מדוע להתחיל את התורה לפני הופעת היהודי הראשון – אברהם אבינו. ההסבר הוא שהפרשיות שלפני ש"היה צריך להתחיל את התורה" הן פרשיות של

יח ויקרא רבה ט, ג; תנא דבי אליהו רבה פ"א.

יט ראה אור התורה (לאדמו"ר הצמח צדק) בראשית ח"ג תקפג, א (הובא ונתבאר בספר לחיות עם הזמן עמ' מ).

כ סנהדרין צז, א.

כא ע"פ תנחומא בהר א.

כב שיחת כ"ח ניסן ה'תשנ"א.

טז שמות יב, ב.

יז תהלים קיא, ו.

הרחם של הסטרא אחרא, כפי שהיא נקראת "ערות הארץ"^ט. על הבינה כתוב "מינה דינין מתערין"^י – הגלות נמשכת מצד הדינים בחיצוניות הבינה – אך היא גם מקום הגאולה ("עלמא דחירו")^י ועולם התשובה, בה תלויה הגאולה ("אין ישראל נגאלין אלא בתשובה"^{יא}).

דעת: מתן תורה

אחרי יציאת מצרים מגיעים למתן תורה – "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את האלהים על ההר הזה"^{יג}. מתן תורה מכוון בפרצוף כנגד ספירת הדעת, שיש בה "תרין עטרין"^{יד} – "עטרא דחסדים" ו"עטרא דגבורות", הכוללות חסדים ו-ה גבורות – כנגד שני לוחות הברית, שכוללים כל אחד חמשה דברות, חמשת הדברות על הלוח הימני כנגד חסדים וחמשת הדברות על הלוח השמאלי כנגד הגבורות. כללות דיני התורה מבררים את המציאות, מה מותר ומצוה, ויש לקרבו בחסד ("ימין מקרבת"^{טז}), ומה אסור, ויש לדחותו בגבורה ("שמאל דוחה"^{יז}). בסיפור מתן תורה כלול גם חטא העגל – חזרה על חטא עץ הדעת (שהרי במתן תורה "פסקה זוהמתו של נחש"^{יח}, וחזרה בחטא העגל^{יט}).

חסד וגבורה: נדבת המשכן והקרבנות

אחרי מתן תורה מגיעות בתורה הפרשיות של נדבת ומלאכת המשכן – עד סיום חומש

מעשה בראשית), כולל חטא עץ הדעת, מכוון כנגד חכמה דרדל"א – אדם (בגימטריא מה) הוא בחינת חכמה, "חכמת אדם"^כ; מעשה קין והבל מכוון כנגד בינה דרדל"א (ש"מינה דינין מתערין"^כ; הבינה היא שרש קו שמאל, שרש קין); "זה ספר תולדת אדם"^{כב} (הסיפור השלישי של מעשה בראשית) מכוון כנגד דעת דרדל"א (הדעת היא כח המוליד, והוא "קרא הדרות מראש"^{כג}, מהראש העליון של הכתר). שני הראשים הבאים נמצאים כבר בפרשת נח: מעשה המבול מכוון כנגד רישא דאין, כח התענוג, שהרי "מים מצמיחים כל מיני תענוג"^{כד} (ופגם הברית של דור המבול הוא תענוג דקליפה). מעשה דור הפלגה מכוון כנגד רישא דארין, כח הרצון – הם אמרו "ונעשה לנו שם"^{כה} ופגמו בשמו הגדול של ה', "שמור" בגימטריא רצון, כידוע.

בינה: גלות וגאולת מצרים

החכמה, כפי שפתחנו, היא פרשת העקדה הכוללת את כל "מעשה אבות", וממילא את כל שאר חומש בראשית. אחר כך הבינה היא הסיפור הכללי של גלות וגאולת מצרים (הכוללות את כל הגלויות וכל הגאולות עד הגאולה העתידה). הגלות נגרמה על ידי שנאת אחים, חטא מכירת יוסף, חטא המזכיר את מעשה קין והבל שמיקמנו לעיל בספירת הבינה דרדל"א. יציאת מצרים נמשלה ללידת עם ישראל, והגלות במצרים היא כשהות ברחם האם. מצרים עצמה היא האמא בלעומת-זה,

כט שם מב, טו-יב.

ל ראה תקונוי זחר תקוון ו (כב, א).

לא ע"פ סנהדרין צז, ב.

לב שמות ג, יב.

לג זחר ח"ג רצא, א; עץ חיים שער הכללים פ"ה, ובכ"ד.

לד סוטה מז, א; סנהדרין קז, ב; זחר ח"ג קעז, ב.

לה שבת קמו, א. יבמות קג, ב.

לו ראה עץ הדעת טוב פרשת שמיני; פירוש הרמ"ז לזחר ח"ב קצא, א; של"ה פרשת כי תשא.

כג קהלת ח, א.

כד ראה זחר ח"א קבא, א; עץ חיים שער יג (ארין אנפין) פ"ח; שם שער יד פ"ב.

כה בראשית ה, א.

כו ישעיה מא, ד.

כז שערי קדושה חלק א שער ב; תניא פרק א.

כח בראשית יא, ד.

ישראל ביחד. הפרשה הזו כוללת את 'הזמן היהודי', המכוון כנגד ספירת הנצח – אליה שייך הזמן. שמירת השבת וחגי ישראל נותנת כח של נצחיות (מחזירה ממד של נצח לתוך הזמן החולף), כח של נצחון (על האנטרופיה והליכת הזמן לקראת כליון) וכח לנצח על המלאכה (במשך ימי המעשה).

הוד: נסיונות-חטאי המדבר

לספירת ההוד – מקום המשברים והנפילות, "הודי נהפך עלי למשחית"^מ – שייכים כל סיפורי חומש במדבר, הכוללים את משברי וחטאי ישראל במדבר. אמרנו שהקב"ה מנסה את אברהם אבינו בעשרה נסיונות – אבל לא רק הקב"ה מנסה אותנו, גם אנחנו מנסים אותו, "עשרה נסיונות נסו אבותינו את הקדוש ברוך הוא במדבר שנאמר 'וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי'^מ. שיא הנסיונות-החטאים של עם ישראל במדבר היה חטא המרגלים, בו עם ישראל מאסו בארץ ישראל ולא רצו להכנס לעבוד את ה' בארץ המובטחת. במובן מסוים, חטא המרגלים יותר חמור אפילו מחטא העגל, ועליו נאמר "וינסו אותי זה עשר פעמים ולא שמעו בקולי" – הוא כולל בעצמו את כל ה"עשר פעמים". גם תיקון החטאים הוא בספירת ההוד – כתוב^מ שהתיקון בו תלויה ביאת המשיח הוא הודאת קרח למשה רבינו.

יסוד:

קריאת שמע (מצוות היחוד)

כנגד ספירת הדעת במוחין מכוונת ספירת היסוד במדות. בחומש דברים חוזר שוב מתן

שמות – ואחריהן חומש ויקרא, המתאר את עבודת הקרבנות הנעשית במשכן. עיקרה של מלאכת המשכן הוא נדבת הלב – נתינה וחסד הבאה מתוך אהבה – ולכן סיפור נדבת ומלאכת המשכן מכוון כנגד החסד. עבודת הקרבנות היא עמוד העבודה, קו שמאל העולה ממטה למעלה – כשהקרבנות כלים באש קדש ו"רזא דקורבנא עולה עד רזא דאין סוף"^מ – כנגד ספירת הגבורה.

תפארת: "ואהבת לרעך כמוך"

הפרשה העיקרית והכוללת בחלקו השני של חומש ויקרא היא פרשת קדושים (הנקראת בהקהל, מפני שהרבה גופי תורה תלויים בה^מ), ושיאה במצות "ואהבת לרעך כמוך"^מ שהיא "כלל גדול בתורה"^מ (מאמרו של רבי עקיבא, שהוא עצמו ה"כלל גדול" של התורה שבעל פה, והוא גלגול של יעקב אבינו – **עקיבא** אותיות **יעקב** ועוד א"מ^מ – עמוד התורה שכנגד ספירת התפארת). מצות "ואהבת לרעך כמוך", הכוללת כאחד את כל מגוון הנשמות בעם ישראל, מכוונת כנגד ספירת התפארת – "תפארת ישראל"^מ, "ישראל אשר בך אתפאר"^מ.

נצח: פרשת המועדות

פרשיה מרכזית-כללית נוספת בסוף חומש ויקרא היא פרשת המועדות, הכוללת גם את שבת. חג הפסח הוזכר עוד קודם, אבל בפרשת המועדות מופיעים לראשונה כל חגי

לז ראה זהר ח"ב רלט, א; ח"ג כו, ב.

לח כמפורש ברש"י שם.

לט ויקרא יט, יח.

מ בראשית רבה כד, ז.

מא ספר הליקוטיוס ויצא פכ"ט; שער הגלגולים הקדמות לא ו-לח; שער הפסוקים ויצא.

מב איכה ב, א.

מג ישעיה מט, ג.

מד דניאל י, ח.

מה במדבר יד, כב.

מו אבות פ"ה מ"ד.

מז ראה עמק המלך שט"ז פל"ה; פע"ח שער הנהגת הלימוד פ"א.

לדבר על העמדת מלך – ועל תיקון הצבור- המלכות – בלי להקדים לכם קבלת עול מלכות שמים. כמובן, הכניסה לארץ ישראל, ובמיוחד פרשת המלך, שייכות לספירת המלכות.

סיכום

נחזור בקיצור:

שתי הפרשות הראשונות בתורה מכוונות כנגד הכתר – יש בסיפורים שלהן הרבה תהו, המסתיימים בשבירת הכלים, אבל גם הרבה אור של "דרך ארץ קדמה לתורה" (גם במעלה), אורות אוניברסליים, שעל עם ישראל לאמץ ולכלול בתוך התורה.

כל "מעשה אבות" – ששיאו מעשה העקדה – נכלל בספירת החכמה, פרצוף אבא. הפגם של שנאת האחים ליוסף גרם בסופו של דבר לירידת עם ישראל למצרים ולגלות, ששיאה-תכליתה – כאשר מתקנים את שנאת האחים – ביציאת מצרים, כנגד ספירת הבינה, לידת העם.

אחר כך באים למתן תורה, כנגד ספירת הדעת, בו הגענו לאהבת ואחדות ישראל בשלמות – "ויחן שם ישראל נגד ההר"⁷¹, "כאיש אחד בלב אחד"⁷². בין מתן תורה הראשון (לוחות ראשונים) למתן תורה השני (לוחות שניים) – מתן תורה של צדיקים ומתן תורה של בעלי תשובה – מופיע חטא העגל והחזרה בתשובה על החטא.

תשובת בני ישראל מתוך קבלת התורה באמת התבטאה בהתעוררות של אהבה ונדבה בלב – לכן אחרי מתן תורה מגיעות פרשיות נדבת ומלאכת המשכן, כנגד החסד, ומיד לאחריהן פרשיות הקרבנות, כנגד הגבורה. בתפארת שוב יש תיקון לחטא של שנאת

תורה, אבל מה החידוש שבו? מצות היחוד – קריאת שמע – שמתחדשת רק כאן. בנוסף לקריאת שמע ישנם עוד פסוקים מובהקים של יחוד שנוספים דווקא בתיאור מתן תורה בחומש דברים – "אתה הראת לדעת כי הוי' הוא האלהים אין עוד מלבדו"⁷³ ו"וידעת היום והשבות אל לבבך כי הוי' הוא האלהים בשמים ממעל ועל הארץ מתחת אין עוד"⁷⁴. כח היחוד שייך לספירת היסוד.

מלכות: פרשת המלך

חומש דברים הוא הכנה קרובה לכניסה לארץ ישראל – חזרה על כל התורה עבור הדור שנכנסו לארץ. אדמו"ר הזקן מסביר⁷⁵ שגם חידושה של מצות קריאת שמע – שהקבלנו כאן לספירת היסוד – הוא מצוה-הכנה לדור שנכנסו לארץ, שזקוקים לעבודה זו הכוללת נכונות למסירות נפש כדי להלחם ביצר הרע כאשר נכנסים לעבודת ה' במציאות. אכן, עיקר ההכנה לכניסה לארץ – הנוגעת לשוב ישראל בארצו – הוא מצוות הצבור, שלש המצוות שנתחייבו בהן ישראל עם הכניסה לארץ⁷⁶.

המצוה הראשונה של תיקון הציבור היא מצות מינוי מלך, עם כל מצוות המלך – מצות "שום תשים עליך מלך"⁷⁷, עם כל המצוות והדינים שבפרשת המלך. הזהר דורש את הכפל "שום תשים" – "שום' לעילא, 'תשים' לתתא"⁷⁸. ראשית כל יש להעמיד את ה' כמלך – לקבל עול מלכות שמים שלמה – ואז ניתן ונדרש להעמיד מלך בשר ודם למטה. לא ניתן

מח דברים ד, לה.

מט שם שם, לט.

נ תניא פרק כה.

נא סנהדרין כ, ב.

נב דברים יז, טו.

נג זהר ח"ג ערה, ב.

נד שמות יט, ב.

נה רש"י עה"פ.

האחים, בקיום מצות "ואהבת לרעך כמוך". קרובה לכניסה לארץ - מצות קריאת שמע
 אחריה פרשת המועדות היא כנגד הנצח, ופסוקי היחוד בתחלת חומש דברים, ומצוות
 ועשרת הנסיונות של בני ישראל את ה' במדבר הציבור ובראשן מצות מינוי מלך בהמשך
 - ובשיאם חטא המרגלים - כנגד ההוד. חומש דברים.
 שתי הספירות הבאות הן כבר הכנה ולסיכום:

כתר

הפרשות האוניברסליות (בראשית-נח)

כתר דרדל"א

בריאת העולם

בינה דרדל"א

קין והבל

חכמה דרדל"א

מעשה אדם

דעת דרדל"א

זה ספר תולדות אדם

עתיק יומין

המבול

אריך אנפין

דור הפלגה

בינה

גלות וגאולת מצרים

חכמה

עקדת יצחק (שיא מעשה אבות)

דעת

מתן תורה

גבורה

עבודת הקרבנות

חסד

נדבת המשכן

תפארת

ואהבת לרעך כמוך

הוד

חטא המרגלים

נצח

פרשת המועדות

(וכללות "וינסו אתי זה עשר פעמים")

יסוד

קריאת שמע

מלכות

פרשת המלך

"עטה אור" (2)

קיצור מהלך השיעור

בראש השנה הסביר הרב כי יש קשר לשנת **ע"ט** עם הפסוק **"עטה אור כשלמה"**, ובאר אותו מתוך התבוננות באגרת הקדש בתניא הפותחת בו. בשיעור שלפנינו, משבת תשובה, חזר הרב בהרחבה ובהעמקה על תוכן הדברים, והוסיף עוד פירושים בפסוק. ב**פרק הראשון**, אחרי הקדמה על היחס בין שני ימי ראש השנה והקשר שלהם לנבואה וחכמה, הוסברה מערכת משוכללת של התלבשות האלקות בלבוש האור ונתנו ארבעה מהלכים-דוגמאות למערכת הזו (כולל אחד מתוך פירוש השפת אמת על הפסוק). ב**פרק השני** הובא משל נפלא של הרה"ק מרוז'ין המובא בתהלים עם אסופת אמרים מתלמידי הבעש"ט על הפסוק, שביאורו נוגע לגילוי הניצוץ המיוחד לכל נשמה יהודית ועל הדרך להגשים-לממש אותו.

מנביא"י¹ ולכן האריז"ל וכל גדולי המקובלים – וודאי גם משה רבינו עצמו – השיגו בחכמתם מדרגות הרבה יותר גבוהות משרש נבואת משה רבינו, שהיא רק בפנימיות נהי"מ דאצילות בהם מלובשת הבינה שבה מלובשים אחורי החכמה דאצילות. מצד שני, בחכמה יש רק השגת המציאות, בעוד שבמראה הנבואה יש ראיית המהות.

אנחנו מסבירים הרבה פעמים² את היחוד של הצמד **חכמה-נבואה** – שתי מלים שעולות יחד 137, המספר הכי חשוב היום במדע³, שהוא סוד המלה **קבלה**. הקבלה נקראת חכמת ה**ח"ן** – ראשי תבות **חכמה-נבואה**. אם הרבי הריי"צ קבע ללמוד על המושגים המשלימים חכמה ונבואה בשני ימי ראש השנה נראה מתאים לומר ששני המושגים הללו עצמם שייכים לשני ימי ראש השנה –

א. "עטה אור כשלמה" – ארבע מערכות של התלבשות

[נגנו הרבה ניגונים וזמירות. הערה למי שלמד שפת אמת תוך כדי הניגון:] כדאי לקבל קבלה טובה לשנה החדשה – לא לקרוא כשאנחנו שרים...

שני ימי ראש השנה – נבואה וחכמה

בראש השנה דברנו⁴ על כך ששנת תשע"ט שייכת לסוד של **"עטה אור כשלמה"** – הדיבור-המתחיל של אגרת הקדש יט, אותה קבע הרבי הריי"צ, בסדר חלוקת התניא לימי השנה, ללמוד בשני ימי ראש השנה. הנושא של אגרת הקדש – שבהשקפה ראשונה לא ברור הקשר שלו לדיבור-המתחיל – הוא היחס בין חכמה לנבואה והמעלה של כל אחת מהן על זולתה. מצד אחד, **"חכם עדיף**

ב ב"ב יב, א.

ג ראה אל עולם הקבלה חלק ראשון פ"ב.

ד ראה מבחר שיעורי התבוננות ח"א עמ' 176; חט"ו עמ' 91; חט"ז עמ' 99; חט"ח עמ' 80.

נרשם (מהזכרון) על ידי איתיאל גלעדי. לא מוגה. שבת שובה ע"ט – כפר חב"ד. שיעור גברים לפני קבלת שבת.

א פורסם בגליון "ואביטה" האיזנו-סוכות.

ראש השנה, במדת הדין – "אני אמרתי אלהים אתם"^ט – שכל מין האדם יהיו נביאי ה'.

ארבע מדרגות בהתלבשות – ביאור הצמח צדק

אמרנו שבצורה פשוטה לא כל כך ברור הקשר בין הדיבור-המתחיל – "עטה אור כשלמה" – לתוכן אגרת הקדש יט, על חכמה ונבואה. הצמח צדק מסביר את הקשר ב"יהל אור" על הפסוק^י ואומר שתהליך ההתלבשות של האור האלקי שמתואר בתחלת האגרת ביחס לנבואת משה הוא-הוא המתואר בפסוק "עטה אור כשלמה" (כדרשת חז"ל וביאורי הקבלה).

בסיכום שפורסם כתבו רק בכללות, שיש את פנימיות החכמה (פנימיות יסוד אבא), האור המתלבש, ויש את המלבוש (חיצונית יסוד אבא, המתלבשת בבינה המתלבשת בפנימיות נה"מ), אך הסברנו שבעצם יש כאן ארבע מדרגות, שבעצמן מכוונות כנגד י-ה-ו-ה:

יש את עצם המתלבש ויש את האור העצמי שלו, שהם כ"תרין ריעין דלא מתפרשין לעלמין"^י, אחר כך יש את המלבוש-השלמה שמלבישה-מעלימה את המתלבש והאור העצמי, וממנה מאיר האור שיוצא אחר כך לעולם ("מהיכן נבראת האורה?... מלמד שנתעטף בה הקב"ה כשלמה והבהיק זיו הדרו מסוף העולם ועד סופו"^{יא}).

באגרת הקדש, לפי הערכים שמוזכרים בה, מהן ארבע המדרגות? האור העצמי הוא פנימיות החכמה – האור בו גם נבואת משה רבינו אינה משיגה בלי מלבוש. אם

יום אחד של חכמה ויום אחד של נבואה. אם רוצים להקביל בפרטות, נראה שהסדר הוא דווקא נבואה-חכמה. בעשרת העומקים של ראש השנה (ובספירות של המלכות שמתקנים בעשרת ימי תשובה) שני הימים של ראש השנה מכוונים כנגד הכתר והחכמה (קוצו של י ו-י, שתי המדרגות של "עומק ראשית"), כך שהיום השני מקביל בפשטות לספירת החכמה. מה עם הנבואה? הרבה פעמים כתוב – כמו שכתוב גם באגרת כאן – ששרש הנבואה הוא בספירות נצח והוד (דרגות הנביאים והחוזים בעשר הדרגות של נשמות ישראל, כמו שכתוב בהקדמת תיקוני זהר^{יב}), ולמעלה מכך ששרש הנבואה הוא בבינה' (בת זוגה של החכמה, שתחתיה מצד סדר ההשתלשלות), אך ברור שבשרש הנבואה היא למעלה מהשכל, ושרשה בבינה הוא בסוד גילוי עתיקא באמא.

אם כן, ביום הראשון של ראש השנה על כל אחד לשאוף לזכות לנבואה – כמו שיתקיים לעתיד, "ונבאו בניכם ובנותיכם"^{יג} – וביום השני צריכים כבר לחבר את ההשראה האלקית של הנבואה, בחינת כתר, עם האור הפנימי של החכמה. ואזי "ונח מצא חן בעיני הוי"^{יד} – נח ראשי תבות נבואה-חכמה, קודם נבואה, ו-חן ראשי תבות חכמה נבואה, גילוי מעלת החכמה על הנבואה כמבואר באגרת הקדש כאן, בחינת "חכם עדיף מנביא" (ועל כן חכמת הקבלה מכונה 'חכמת הח' דווקא). ועוד, ראש השנה, ובעיקר היום הראשון של ראש השנה, נקרא "יום הדין" – דין בגימטריא נבואה (סוד עלית המחשבה לפניו יתברך לברוא את העולם, האדם, ביום הראשון של

ט תהלים פב, ו.

י עמ' שצו.

יא ראה זהר ח"ג רצ, ב; זהר ח"א קכג, א.

יב בראשית רבה ג, ד.

ה ב, א.

ו ראה קהלת יעקב ערך 'נבואה'.

ז יואל ג, א.

ח בראשית ו, ח.

הוא אומר כאן פירוש מחודש בברכת "המפיל", אותה אומרים כל לילה לפני השינה, החותמת "המאיר לעולם כולו בכבודו", ומסביר ש"כבודו" היינו לבושו של ה' (לפי דברי רבי יוחנן^{טו}, שמובאים הרבה בחסידות, שקרא ללבושו "מכבודותא" – הלבושים הם "לכבוד ולתפארת"^{טז}), לבוש המכסה על עצמות ה' ועל אורו העצמי, וממנו מאיר אור שהעולם יכול לסבול. לפי דבריו אפשר לפרש גם את בקשת משה רבינו "הראני נא את כבודך"^{יז} – משה רבינו לא בקש לראות את ה' עצמו, שהעולם אינו יכול לסבול, אלא את הלבוש בו ה' מתכסה וממנו הוא מאיר אור לעולם (וממנו מאירה גם נבואת משה, כפי שראינו בביאור הצמח צדק). צריך להבין למה גם על המדרגה הזו – שהיא בעצמה מדרגה של אחר – אמר הקב"ה למשה "וראית את אחורי ופני לא יראו"^{יח}.

הוא מסיים:

ז"ש יוצר אור. למה שמייחס בע"ח [רואים שהשפת אמת למד גם עץ חיים, ועוד ספרים חשובים... שמי שקשור לשפת אמת גם צריך ללמוד אותם]. **יצירה לבחי' הלבוש.**

הוא מתייחס כאן למערכת של **שנגל"ה** – שרש-נשמה-גוף-לבוש-היכל^ט – בה עולמות בריאה-יצירה-עשיה הם כנגד גוף-לבוש-היכל, כך "שמייחס בעץ חיים יצירה לבחינת הלבוש". הרבה פעמים שואלים למה ב"יוצר אור ובורא חשך" עולם היצירה, הנמוך יותר, הוא אור, ואילו עולם הבריאה, הגבוה יותר,

טו שבת קיג, א-ב; סנהדרין צד, א.

טז שמות כח, ב; שם, מ.

יז שם לג, יח.

יח שם שם, כג.

יט ראה עץ חיים שער מב (דרושי אבי"ע) פ"ב; תורת חכם עת, א; סוד ה' ליראיו שער "התגלות הכבוד ועבודת התשובה"; מבוא לקבלת האר"י סימן ה' פ"א (עמ' רלב).

פנימיות החכמה היא האור העצמי, מהו העצם המתלבש בתוכה? ידוע ש"פנימיות אבא פנימיות עתיק"^{יט} – עם האור העצמי, פנימיות החכמה, מתייחדת המדרגה של פנימיות עתיק, רדל"א, ולא רק הרדל"א אלא מה שמסתתר בתוכו, "חביון עז העצמות"^כ. אחר כך פנימיות החכמה מתלבשת בחיצוניות החכמה (שמתלבשת בבינה ובמדות), והאור שמבטיח ממנה הוא נבואת משה שיוצאת מפנימיות נה"מ, כפי שכותב אדמו"ר הזקן ולסיכום:

י העצם המלוּבש

חביון עז העצמות (פנימיות עתיק)

ה האור העצמי

פנימיות החכמה

ו המלוּבש

חיצוניות החכמה

(המתלבשת בבינה, המתלבשת בז"א)

ה האור המאיר לנו

נבואת משה מפנימיות נה"מ דאצילות

ביאור השפת אמת

כעת נסתכל בפירוש קצר מהשפת אמת על הפסוק "עֵטָה אור כשלמה" ([למי שלמד קודם שפת אמת]: אתה לא צריך ללמוד שפת אמת – אנחנו לומדים כעת שפת אמת...).

נקרא בפנים:

עטה אור כשלמה. [במד"ר בראשית פ"ג שנתעטף בה הקב"ה כשלמה כו'] ע"ז רמזו בברכת המפיל המאיר לעולם כולו בכבודו כמ"ש בגמ' ר"י קרי למאני מכבודותא.

יג לקוטי תורה נציבים מט, ד (ע"פ פרי עץ חיים שער קריאת שמע פט"ו).

יד שער מאמרי רשב"י פירוש ספרא דצניעותא פ"א, ע"פ חבוקק ג, ד ("ושם חביון עזו"). וראה גם מאורי אור מערכת אלף אות סד.

אשל [אדום שחור לבן²³] בבאר שבע וגו'²⁴ של "ואברהם זקן"²⁵).

הדיקנא דאריך אנפין, כפי שהיה כתוב בסיכום מראש השנה, הוא המעבר בין העל-מודע למודע, וממילא האור שמאיר ממנו הוא ספירת החכמה, ראשית ההארה בעולם האצילות, ובעקבותיו כל הספירות דאצילות. מה האור העצמי שמלוּבש בתוך הדיקנא? [מוחא סתימאה?] מי שמעיין באריז"ל מבין ששרש הדיקנא הוא גם בגלגלתא וגם במו"ס דאריך אנפין, וממילא האור העצמי שמלוּבש בדיקנא הוא החסד והגבורה דעתיק יומין שמלוּבשים בגלגלתא ומוחא סתימאה דאריך. מהו, אם כן, העצם המלוּבש? האור העצמי הוא חסד וגבורה דעתיק – כללות תחתונות דעתיק – וממילא המלוּבש, גם כאן, הוא ה-ג ראשונות דעתיק, רדל"א, ו"חביון עז העצמות" שבתוכו.

אם כן, יש לנו כאן עוד רביעיה:

י העצם המלוּבש
חביון עז העצמות שברדל"א

ה האור העצמי

ח"ג דעתיק המלוּבשים בגלגלתא

ומו"ס דאריך

ו המלוּבש

שערות הדיקנא דאריך אנפין

ה האור המאיר לנו

עולם האצילות מהחכמה ומטה

עולם המלוּבש

כבר עשינו שלש רביעיות לפי המבנה של הצמח-צדק – שתי רביעיות שאמרנו בראש השנה, וכעת חזרנו, והרביעיה לפי דברי

הוא חשך. מדבריו עולה כאן שרק מעולם היצירה, בהיותו הלוּבש של ה', מתחיל להיות אור שאנחנו, הנבראים בעולם הזה, יכולים לתפוס – מהלוּבש של עולם היצירה מאיר האור שממלא בפנימיות את ההיכל, עולם העשיה, "הארץ האירה מכבודו"²⁶. לעומת זאת, האור של עולם הבריאה – אור עצמי יותר – עדיין בלתי נתפס עבורנו, ולכן מבחינתנו הוא בגדר חשך.

אם כן, כאן המבנה של ארבע המדרגות פשוט מאד – והוא המבנה הבסיסי של י-ה-ו-ה כנגד עולמות אבי"ע: הוא אומר בפירוש שהמלוּבש הוא עולם היצירה, וממנו "מאיר לעולם [העשיה] כולו בכבודו". האור של עולם הבריאה – שהוא חשך עבור עולמנו שלנו – הוא האור העצמי, והמתלבש הוא עולם האצילות עצמו:

י העצם המלוּבש אצילות

ה האור העצמי בריאה ("בורא חשך")

ו המלוּבש יצירה ("יוצר אור")

ה האור המאיר לנו עשיה

סוד הדיקנא

היתה עוד רביעיה שהסברנו בראש השנה, שהופיעה רק ברמז בסיכום שפורסם. יש פסוק מפורש המדבר על לבושו של ה' – "לבושה כתלג חור"²⁷. מהו הלוּבש בפסוק? בקבלה²⁸ מוסבר שזהו סוד הדיקנא דאריך אנפין ששערותיו לבנות. כתוב שבאריך אנפין הזקן לבן, בפרצוף זעיר אנפין הזקן שחור, וגם בפרצוף הנוקבא יש זקן – זקן אדום, זקנו הג'יג'י של דוד המלך (הכל בסוד "ויטע

כג זרה חדש (מרגליות) א, ס; עץ חיים שער יג (אריך אנפין) פ"ה, ובכ"ד.

כד בראשית כא, לג.

כה שם כד, א.

כז יחזקאל מג, ב.

כח דניאל ז, ט.

כט לקוטי תורה שם, ובכ"ד.

שלמעלה מכל זיקה לעולמות, ואף על פי כן כולו בו מקור התעוררות לגילוי אור המאיר לזולתו, שיהיה "כד סליק ברעותיה למברי עלמא"¹⁷, היינו המשכה מהעצם המתלבש לאור העצמי שלו).

אחר כך, האור שמאיר לעולמות מהמלבוש הוא אור הקו – האור שיוצא מהיסוד דעולם המלבוש¹⁸ ובוקע לתוך חלל הצמצום.

ולסיכום הרביעיה האחרונה כאן:

י העצם המתלבש

יחיד (או-גם השעשועים העצמיים,

חכמה ובינה דאחד)

ה האור העצמי

אחד (הרצון להיטיב ומחשבת

"אנא אמלוך")

ו המלבוש

עולם המלבוש, קדמון

("גליף גליפו בטהירו עילאה")

ה האור המאיר לנו אור הקו

ב. האבן הטובה בכותל (הרה"ק מרוז'ין) ניצוץ יחודי לכל יהודי

לסיום נלמד עוד ווארט יפה מהרה"ק מרוז'ין – דער הייליגע ריז'ינר, כפי שהצמח צדק נהג לקרוא לו – על הפסוק "עטה אור כשלמה", המודפס בתהלים עם אסיפת אמרים מתלמידי הבעל שם טוב:

**כי בכל אחד מישראל נמצא
ניצוץ הקדוש אשר לא נמצא כמוהו
אפילו בהצדיק**

הוא אומר כאן משהו מיסודות החסידות, שבכל יהודי יש ניצוץ קדוש יחודי. איך קוראים

השפת אמת – אבל אם הבסיס של הכל כאן הוא המלבוש ממנו יוצאת אורה לעולם, צריך להזכיר עוד מקום מפורש בו מופיע מלבוש. בקבלת האריז"ל שמתייחסת למדרגות שלפני הצמצום¹⁹ יש מדרגה ששמה המפורש הוא "עולם המלבוש" – המדרגה עליה כתוב "גליף גליפו בטהירו עילאה"²⁰ (ביטוי שהזכרנו ביחס לשנת תשע"ט²¹), המדרגה בה ה' "שער בעצמו בכח [לפני הצמצום] כל מה שעתיד להיות בפועל [אחר הצמצום]"²².

אם עולם המלבוש הוא הלבוש, מהו האור העצמי המתלבש בו? עולם המלבוש, במושגי החסידות, נקרא מדרגת "קדמון" – הוא ה'גליפה' באור אין סוף שלפני הצמצום. הדרגה שמלוּבשת בו היא דרגת אור אין סוף שלפני הצמצום – דרגת "אחד". אור אין סוף שמאיר מה' בדרגת "אחד" הוא רצונו להיטיב – החסד (עם שאר המדות הכלולות בו) של אין סוף – שבשלו הוא ברא את העולם. מיד עם הרצון להיטיב עולה גם מחשבת "אנא אמלוך" של ה' – המלכות דאין סוף – מתוך ההכרה שאי אפשר באמת להיטיב לברואים העתידיים בלי מלכות, בלי חק וסדר. בתוך המלכות דאין סוף – המדרגה התחתונה של "אחד", אור אין סוף שלפני הצמצום – נעשית הגליפה, עולם המלבוש שמסתיר את האור ויאפשר בהמשך לברואים לקבל ממנו.

אם דרגת "אחד" – הרצון להיטיב ומחשבת אנא אמלוך – היא האור העצמי, מהו העצם המתלבש כאן? זו כבר מדרגת "יחיד", או (גם) השעשועים העצמיים, ה"מוחין בעצם" דבחנית "אחד" (שהוא "אור המאיר לעצמו")

כו קונטרס חסדי דוד אות עו; עמק המלך שער "שעשועי המלך בעצמותו".

כז זהר ח"א טו, א.

כח שיעור כ"ה אלול ע"ח.

כט בטוי שגור בחסידות.

ל ע"פ זהר ח"ג טא, ב.

לא עמק המלך שער ד (אדם קדמאה סתימאה) פ"ג. ראה ד"ה "בריש הורמנותא דמלכא" אות ב (נדפס במגיד מראשית אחרית).

למשל כאשר יש אבן טוב טוח בכותל [צריך להבין למה הוא אומר שהאבן הטובה היא בתוך הכותל, ולא סתם טמונה בארץ]. **אינו נראה זיוו ואורו כלל לוכאשר מנקין אותו מן החומר מתחיל להאיר האבן טוב מעט וכשמנקין אותו יותר הוא מאיר ביותר וכשלוקחין אותו מן הכותל ומנקין אותו היטב אז הוא מאיר ביותר וכשי"כ כשמושיבין אותו במושב כסף או זהב [משבצת, כמו שהיו בבגדי הכהונה]. מאיר יותר ויותר.**

הוא מונה כאן כמה שלבים, שכולם מגיעים אחרי ההקדמה – יש אבן טובה מכוסה בכותל, ולמישהו יש חוש לזהות שיש כאן משהו חריג, משהו שכדאי לחשוף אותו. כל הנושא חשוב מאד לעיסוק עם תלמידים – צריך לדעת שבכל אחד יש אבן טובה, ניצוץ קדוש יחודי, ולעשות את העבודה הנדרשת כדי לחשוף אותה.

בחשיפה יש כאן ארבעה שלבים: ניקוי ראשוני, לוקחים סמרטוט וקצת מנקים. אז רואים שבאמת יש כאן משהו מיוחד; אחר כך עושים ניקוי רציני יותר – מביאים חומרי ניקוי ומשקיעים הרבה עבודה – ואז רואים שהאבן מאירה ביותר; בשלב הבא מביאים כלי עבודה, כדי להוציא את האבן מהכותל – רק אז אפשר באמת לנקות וללטש את האבן הזו כדבעי; אחרי כל הנקינות של האבן בא עוד שלב, שנראה כמשהו חיצוני, אך הוא מביא את האבן לתכלית ההארה שלה – השיבוץ שלה במקום מתאים לה, במושב כסף או זהב.

[במהלך לימוד המשל מישהו נשען בטעות על מתג החשמל וכיבה את האור. הרב אמר:] למדנו שהאור יוצא מהמלבוש – כנראה לא כולם כאן עדיין עם מספיק מלבושים... העיקר שעדיין אפשר לקרוא. זה [המתג שמדליק את האור] ממש האור שבכותל...

לניצוץ הזה בתניא? 'חלק' – "חלק אלוה ממעל ממש"²⁷. ההדגשה שלו היא שהניצוץ היחודי של כל אחד "לא נמצא כמוהו אפילו בהצדיק". איך יתכן? הרי הצדיק – ב-ה הידיעה – הוא נשמה כללית, ששקול כנגד כל עם ישראל וכל היהודים כלולים בו? צריך להסביר שאצל הצדיק נכללים כל היהודים כפי שהם בכלל – הוא בחינת כלל שכולל את כל הפרטים – אבל אין אצלו כל ניצוץ כפרט בפני עצמו, כל חלק מן העצם כפי שהוא מופיע אצל יהודי באופן פרטי. הצדיק הוא ה"כלל שהוא צריך לפרט", לגילוי כל הפרטים, כל פרט ופרט בפני עצמו, שאז אורו של כל פרט מאיר ביותר, יותר מאשר כאשר הוא כלול בכלל. חייבים לומר כך, כי אחרת באמת לא היה צורך בכל הפרטים ודי היה בצדיק, ה"צדיק יסוד עולם"²⁸.

אם בכל יהודי יש ניצוץ קדוש מיוחד, "אשר לא נמצא כמוהו אפילו בהצדיק", מהו ההבדל בין כל יהודי פשוט לבין הצדיק, בין אור הפרט לאור הכלל?

רק שהאור שלו אינו בהתגלות בשוה אצל כאו"א

הוא אומר כאן משהו שמאד מתאים לרבי – ההסבר שכל ההבדלים בין יהודים הם רק בהתגלות, ב'גילויים', אבל מצד העצם כולם שוים (רק שהדגש כאן הוא שמצד העצם כולם שוים בכך שהם שונים, שלכל אחד יש את הניצוץ המיוחד שלו. גם לצדיק הוא מתיחס כאן כלא-אחרת בעצם מהיהודי הפרטי רק שאצל הצדיק הניצוץ שלו נמצא בתכלית ההתגלות).

הארת האבן שבכותל

קעת הוא מביא משל לענין הניצוץ שיש בכל אחד, כאשר החילוק הוא בהתגלות אורו:

לב תניא פרק ב.
לג משלי, כה.

לגלות את האור האמתי של הנשמה האדם צריך לצאת ממקומו – "הוי גולה למקום תורה"⁷⁶. אחר כך יש עוד שלב, שהוא מוצא את המקום שלו לפעול בו, ולשם כך צריך הרבה כסף וזהב...

[יצאנו מהמקום, אבל איפה הכסף והזהב?] מי השכיל עם הרבה כסף וזהב? רבינו תם, שה'ראש' שלו, התפילין שלו, הוא מוחין דאבא, תכלית הארת האבן הטוב כאשר היא משובצת במושב כסף וזהב ההולם אותה. וממילא מובן שהסגולה למצוא את המקום המיועד לך, לשליחות שלך בחיים, הוא לקיים "שמר תם"⁷⁷ – גם להניח תפילין של רבינו תם וגם ללכת תמיד בתמימות עם ה', "תמים תהיה עם הוי' אלהיך"⁷⁸ (וכפירוש רש"י, הסבא של רבינו תם, "וראה ישר", ראייה היא גם מוחין דאבא. הערך הממוצע של "שמר תם" "וראה ישר" הוא "זה הדבר אשר צוה הוי'⁷⁹", נבואת משה רבינו באספקלריא המאירה, שהוא עולה **חיה פעמים יחידה**).

לה אבות פ"ד מי"ד.

לו תהלים לו, לו: "שמר תם וראה ישר כי אחרית לאיש שלום".

לז דברים יח, יג.

לח שמות טז, טז ו-לב; לה, ד; ויקרא ת, ה; ט, ו; ז, ב; במדבר ל, ב; לו, ב.

למצוא את מקומו

את הדרוש מסיים הרה"ק מרוז'ין בפסוק
בו אנו עוסקים, בדרוש חסידי:

זזה עוטה אור כשלמה שהשי"ת עוטה אור שלו כש"ל מ"ה בדרך שאדם מתנהג עם חלק האור שיש בו [הוא דורש את "כשלמה" כשתי מלים, 'כשל מה', ואומר שהאור של כל אדם מופיע – וה' עוטה אותו – באותו האופן ('כשל מה') שהוא נוהג בו, וככל שהוא טורח לחשוף אותו, לחלץ אותו מהקיר ולהושיב אותו במקום המתאים לו, כך מאיר האור ביותר. על כך הוא דורש עוד פסוק:] **וזזה ולכל בני ישראל היה אור רק החילוק הוא במושבותם היינו באיזה מקום שמושיב אותו.**

אם כן, יש כאן ארבעה שלבים – כנגד י-ה-ו-ה: בשני השלבים התחתונים, "והנגלת"⁷⁷, האבן עדיין במקומה בכותל, אך כדי לעלות ל"הנסתרת" כבר צריכים לחלץ את האבן ממקומה בכותל, ואז בא הניקוי האמתי, באמא, והאור האמתי, באבא. יש כאן לימוד גדול – שגם נוגע לחינוך – שאדם לא יכול לשגשג ולגדול במקום בו הוא נולד. בשביל

לד דברים כט, כח: "הנסתרת' להוי' אלהינו והנגלת לנו ולבנינו עד עולם".

ללמוד זוגיות מהאבות והאמהות

מעין גנים - 'נקודה חסידית' לפרשת השבוע

בנין בית ישראל

ביניהם^א, ובו-זמנית חיו בעולם שלשת האבות 15 שנה יחד (כאשר הסתלק אברהם, בגיל 175, היה יעקב אבינו בן 15), כמנין י-ה, השם של "שכינה ביניהם" (חבור ה-י של האיש וה-ה של האשה). הרמזים מלמדים שההשראה העיקרית של האבות היא על סוד נישואי איש ואשה, וגם שב-15 השנים הראשונות התעצבה אצל יעקב אבינו הגישה לחיי הנישואין והשראת השכינה שבהם, בהשראת אבותיו-אבותינו אברהם ויצחק.

זיווגי ישראל ויעקב עם רחל ולאה

בספרי הקבלה עוסקים באריכות בעיקר בקשר בין יעקב לנשותיו, ומכיון שיעקב אבינו נקרא גם ישראל – ומדובר בשתי דרגות שונות בנפשו, שהוא נע ביניהן בעבודתו – מבחינים ביניהן גם ביחסו לרחל ולאה. לכן, מפורטים ארבעה סוגי זיווגים (המופיעים, בכללות, בתפלות השונות) – יחוד יעקב ורחל (בשחרית), יחוד ישראל ולאה (במנחה), יחוד יעקב ולאה (בערבית) ויחוד ישראל ורחל (במוסף)^א.

לעבודת התפלה כח חזק לחבר בין איש לאשתו^א, אך בפשטות בתפלות היחוד נעשה

עיקר בנין בית ישראל מתחולל בפרשת יצא, בה נושא יעקב את שתי נשותיו, רחל ולאה, "אשר בנו שתייהם את בית ישראל"^א (ועמן את שתי שפחותיהן, בלהה וזלפה, הטפלות להן), ומוליד אחד עשר מתוך שנים עשר שבטי י-ה. לכן, בפרשה זו ראוי להעמיק בהשראה המתקבלת מהאבות בבנין בית נאמן בישראל.

ככלל, כאשר אדם מקים בית – מתחתן ובהמשך מוליד ומחנך ילדים – הוא מושפע מאד (במודע ושלא במודע, ברצון ולעתים גם בניגוד לרצונו) מהדוגמה שראה בבית הוריו. מעבר לדוגמה הפרטית אליה נחשף כל אחד, על יתרונותיה וחסרונותיה, על כל יהודי ויהודיה לחוש כבן ובת ממשיים לאבות ולאמהות (ו"מעשה אבות [ואמהות] סימן לבנים"^א) – ברוחניות גדלנו כולנו בבתיהם וחוונו על בשרנו את יחסי אברהם-שרה, יצחק-רבקה ויעקב עם רחל ולאה, ועל בנין הבית הפרטי שלנו להיות מושפע מחויה זו – על אהבת הבנים צריכה לשרות השראת האבות (כנודע ש-**אב** – לשון רצון, על דרך "אם תאבדו" – הוא ה'שער' של אהבה).

ורמז: על פי החשבון, אותו מדגישים חז"ל^א, האבות חיו בעולם 502 שנים (אברהם 175, יצחק 140 ויעקב 147), כמנין "שכינה

ה סוטה יז, א.

א סיכום מפורט יותר – הכולל חי מדרגות מפורטות של הופעתם בתפלות ובזמנים – ראה בלשם שבו ואחלמה הקדמות ושערים ליקוט ב, ונתבאר באריכות בשמחת בית השואבה ש"ז (נדפס ב"אביטה" לך-לך), ובכ"ד.

ז דבר הבולט בעיקר בקשר בין יצחק ורבקה, העולים בנימטריא **תפלה** – "ועתה יצחק להוי' לנכח אשתו" (בראשית כה, כא), "זה עומד בזוית זו מתפלל וזו עומדת בזוית זו ומתפללת" (רש"י עה"פ).

משעור אור לוי' כסלו ה'תשס"ד. נרשם ע"י איתיאל גלעדי.

א רות ד, יא.

ב ראה סוטה לד, א (וראה העמק דבר בראשית מח, ז).

ג ישעיה א, יט.

ד במדבר רבה יח, כא.

בפה את חויות הלב הפנימיות והכמוסות ביותר היא פלאית, והיא תתחולל באופן מלא רק בביאת המשיח¹.

ולסיכום:

יעקב-רחל קול-דבור
 ישראל-לאה מחשבה טובה-מועלת
 יעקב-לאה "קול מעורר הכוונה"
 ישראל-רחל "דברים היוצאים מן הלב"
 ("לבא לפומא גליא")

ארבעת הזיווגים בחיי הנישואין

כאשר רוצים לחוות את השראת בנין "בית ישראל" על חיי הנישואין יש להסביר את ארבעת הזיווגים האמורים כרמות שונות של קשר בין איש לאשתו:

ה"קול" – סוד יעקב – הוא מעין 'וקטור', כח נפשי מכוון-מטרה הפונה לזולת ומקרין אליו (קול הוא קול ל... – קול ממוקד הפונה לאישיות מסוימת, ובנידון דנן לבת הזוג), ובתוך הבית היינו אכפתיות מוחלטת מבת הזוג. קול כזה לא נועד לבטא את האיש ואת שאיפותיו הטובות, כשם שביחוד קול-דבור הקול בא להגביר ולבטא למרחקים את הדיבור (שהוא העיקר) וב"קול מעורר הכוונה" המטרה היא הכוונה המתעוררת. כשהאיש הוא בבחינת יעקב הוא מופנה לחלוטין כלפי אשתו – עבורו קיימת רק 'את', רק ה'אובייקט' של אשתו (למעליותא), והוא מתמסר לסייע לה ולטפח אותה.

מחשבה ודבור הן הממד המופנם והממד הגלוי של האשה – ביחוד יעקב-רחל האיש מתאמץ לסייע לאשה ולעודד אותה לבטא כלפי חוץ את כשרונותיה ויכולותיה (בחינוך הילדים, בעבודה ובשליחות) וביחוד יעקב-

בתוך נפש האדם המתפלל, מיניה וביה. לכן, ההסבר השגור בחסידות לארבעת היחודים הללו מגדיר אותם כחיבור בין כחות-תכונות שונות בנפש האדם – ישראל בנפש הוא רגש הלב הפנימי והעצמי, יעקב הוא סוד הקול ורחל ולאה הן הדבור והמחשבה. לאור זאת מוסברים בקיצור ארבעת היחודים:

יחוד יעקב ורחל הוא יחוד קול-דבור, שבלעדיו האדם אינו 'מדבר'. דבור הוא גם הנהגה, אך ללא קול הדבור אינו מתפשט ולא יכול להוליד-להשפיע במציאות.

יחוד ישראל-לאה הוא יחוד עצם רגש הלב עם המחשבה. חז"ל אומרים "מחשבה הטובה הקב"ה מצרפה למעשה"², ובחסידות³ מוסבר כי "מחשבה טובה" אינה מחשבה סתם, אלא מחשבה אכפתית, מחשבה הנוגעת ללב ומשתוקקת לבוא לידי ביטוי בפועל. "מחשבה טובה" כזו "הקב"ה מצרפה למעשה" באופן ממשי – היא "מחשבה מועלת" הפועלת על המציאות החיצונית.

יחוד יעקב ולאה הוא יחוד קול ומחשבה, עליו נאמר "קול מעורר הכוונה"⁴ – הקול פועל על המחשבה, מכוון ומעורר אותה.

יחוד ישראל ורחל, היחוד העליון, הוא יחוד רגש הלב הפנימי עם הדבור – תופעה של "דברים היוצאים מן הלב"⁵ (אשר "נכנסים אל הלב" ופועלים את פעולתם על השומע) ושל "לבא לפומא גליא"⁶. היכולת לגלות

ח קידושין מ, א.

ט ראה קונטרס ההתפעלות אות ב (בביאור המדרגה הג').
 י סנהדרין כו, ב (וראה למעליותא: לקו"ד א, א-ג; שיחות הר"ן סב).

יא ראשית חכמה שער הקדושה ספט"ו. של"ה שער האותיות אות ק (ובכ"ד, מובא בשמו בבאה"ט או"ח תרמג, א).
 שו"ע אדה"ז או"ח סא, ה; קא, ג.

יב מאחז"ל המובא בספר הישר לר"ת ש"יג (ובריבי ספרים).

יג עפ"י ילקוט שמעוני ישעיה רמז תקז.

יד ראה תורת מנחם י"ט כסלו תשי"ג סעיף יא. בעתה אחישנה ביאור "תחת הנחשת אביא זהב" הערה מט.

של חיי הנישואין – כאשר כל אחד-אחת מנסה להעצים, לפתח ולעודד את בן-בת זוגו.

השראת אברהם-שרה ויצחק-רבקה

בעוד שיחודי ישראל-יעקב עם רחל ולאה – זמן הכוונות שלהם ומשמעותם בעבודה הפנימית – מפורטים-יחסית בקבלה ובחסידות, כמעט ואין אזכורים ליחוד אברהם ושרה וליחוד יצחק ורבקה ואין תפלות מסוימות המכוונות כנגדם. בטעם הדברים ושרשם יש הסברים שונים², ולענין המבואר כאן יש להסביר כי יחודים אלה הם השרש ומקור ההשראה לכל היחודים – הם יחודים כלליים הנצבים תמיד ברקע (והם מקור ההשראה הקרוב לישראל-יעקב ונשותיו, כנ"ל).

ובצורה פשוטה: הבסיס לכל יחס בין איש ואשתו הוא אהבה – ללא אהבה, אין משמעות לכל גווני הקשר ולשינויי התפקידים בין בני הזוג (ועל דרך זה, היסוד לכל התפלות הוא אהבת ה', שהרי "לית פולחנא כפולחנא דרחימותא"³). בכללות, ישנם שני סוגי אהבה – "אהבה כמים" ו"אהבה כאש"³, שהן אהבה

כ ההסבר הרווח בדא"ח (שמקורו בדברי האריז"ל) הוא שיחוד אברהם-שרה הוא יחוד או"א עילאין (סוד "הבן בחכמה") ויחוד יצחק-רבקה הוא יחוד ישו"ת (סוד "חכם בבינה") – והיינו שרש ה"אהבה כמים" (שהוקבלה לקמן לחסד) במי החכמה ושרש ה"אהבה כאש" (שהוקבלה לקמן לגבורה) באש הבינה – ולכן אין הם מוזכרים בדרך כלל בכוונות התפלה והמצוות, שכולן "לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה", יחודי זו"ג (סיום עולמות האין סוף עם ראשית עולמות הסוף), וד"ל.

כא ראה זהר ח"ב נה, ב; ח"ג רסז, א (ושם סח, א).
 כב אם ישנן "אהבה כמים" ו"אהבה כאש" יש לומר שקיימות גם אהבות השייכות לשני היסודות הנוספים – רוח ועפר. 'אהבה כרוח' היא אהבת יעקב לארבע נשותיו, שכנגד ארבע רוחות העולם ("ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה"), כנודע, כאשר **רחל**, עיקר אהבתו, היא סוד **רוח** ל... ("רוח אלהים מרחפת על פני המים", בסוד "יעקב רוח] אשר פדה את אברהם [מיים]", "וד"ל. אם כן, 'אהבה כעפר' שייכת לרגל הרביעית במרכבה, דוד המלך, והיא אהבתו לבת שבע, שעל דרך חטא אדם הראשון (לו נאמר "כי עפר אתה ואל עפר

לאה הוא מתמסר לחיזוק עבודתה הפנימית וכוונתה של אשתו (החל מטיפוח ועידוד החשיבה העצמאית שלה, והתייחסות מכבדת לכל עולמה הפנימי).

לעומת זאת, כאשר האיש הוא בבחינת ישראל היחס הוא הפוך – האשה מסורה לאיש, להגשים אותו ולתת לו ביטוי. בבריאת האשה נאמר "אעשה לו עזר כנגדו"⁴, כאשר דרגת המסירות הגבוהה ביותר של האשה לבעלה היא התמסרות של "לו"⁵ ("לו" זו אשה"⁶, שלמעלה מ"כנגדו" להלחם בו"⁷, כמובן, וגם למעלה מ"עזר" המסייע לו כשותפות הדדית). ההתמסרות שבבחינת "לו" – בה האשה מתאחדת לחלוטין עם האיש ("והיו לבשר אחד"⁸) – היא עצמה מרוממת אותו להיות בבחינת **ישראל** (אותיות **לי ראש**).

כשם שב"מחשבה טובה" וב"דברים היוצאים מן הלב" המחשבה והדבור בטלים כלפי פנימיות הלב ומתאמצים להביא אותה לידי ביטוי ופועל, כך ביחודי ישראל-לאה וישראל-רחל בבית היהודי האשה מתמסרת לממש את הפוטנציאל של האיש – לכוון את תשוקת הלב שלו להיות בעלת-משקל והשפעה במציאות (בעצם מחשבתה המאמינה ברצונו הפנימי, מכבדת אותו ומבהירה אותו קודם כל לעצמו לעצמה) ולעזור לו לבטא-לדבר את עצמו נכון כלפי חוץ (ואין מסוגלת לכך יותר מהאשה, המבינה ללב בעלה).

אם כן, כללות זיווגי ישראל-יעקב עם לאה ורחל הן בחינות שונות בהתמסרות ההדדית בין איש לאשתו – המתחלפות בזמנים השונים

טו בראשית ב, יח.

טז ראה באורך הקדמת שכינה ביניהם הערה א.

יז כתובות סז, ב.

יח עפ"י יבמות סג, א וברש"י עה"פ.

יט בראשית ב, כד.

אשתו^{ט"ז} (והיא המסגירה שאליבא דאמת אינם אח ואחות אלא זוג נשוי). יחסית, "אהבה כמים" הירודים-נוחתים להשפיע ולהרוות אופיינית יותר לאיש-לחתן ו"אהבה כאש" העולה בכלות הנפש ממטה למעלה אופיינית יותר לאשה-לכלה (בה נאמר "ואל אישך תשוקתך"^{ט"ח}), אך שניהם צריכים לכלול את שתי האהבות.

מבנה היחודים

ותוספת למעמיקים: לאור ההסבר הנוסף, מתברר שמהאבות והאמהות אנו מקבלים השראה של ששה יחודים – שש אהבות או ששה סוגי יחס – אותם ניתן להקביל לשש מדות הלב, מקום הרגש העיקרי בין איש ואשתו, המכוונות כנגד ה-1 שבשם הוי', ו החבור בין איש ואשתו.

והפירוט בקיצור: שני הרגשות היסודיים, "אהבה כמים" (אברהם-שרה) ו"אהבה כאש" (יצחק-רבקה) מכוונים כנגד הספירות חסד וגבורה, מדותיהם של אברהם ויצחק, כפשוטו. שני יחודי ישראל, השמים במרכז את האיש, נמצאים בתפארת (ישראל-רחל ב"תפארת ישראל"^{ט"ט}) ובנצח (ישראל-לאה ב"נצח ישראל"^י) – שתי הספירות הנוטות/שייכות

וגם ברצון ניתן לזהות רצון טבעי-קר ורצון בווער כאש – זהו ההבדל בין תאות אכילה (לא במצב של בולמוס, בו גם תאות האכילה הופכת לבעורת) לתאות משגל. לפי זה, יחוד אברהם ושרה – באהבה טבעית כמים – הוא על דרך אכילה (כדרשת חז"ל בכ"ד שלשון אכילה ולחם רומזות לזיווג ולקשר של איש לאשתו). חויה זו מאפיינת קשר שמבוסס על גמילות חסדים, בדומה לגמילות חסדים שבהכנסת אורחים – מדת אברהם ושרה (ויודעה דרשת המגיד ממעזריטש על הפסוק "במה יזכה נער את ארחו", שעל ידי הכנסת אורחים זוכים ללידת בן-נער – כפי שאכן התקיים באברהם ושרה, ודוק).

כז בראשית כ, ח.

כח שם ג, טז.

כט איכה ב, א.

ל שמואל-א טו, כט. מפסוק זה לומדים כי שמואל הנביא תקן את מדת הנצח. והנה, שמואל עולה "מחשבה טובה",

טבעית וזורמת (כאהבה בין אח ואחות) ואהבה רגשית רבת-עוצמה (אהבה בין איש ואשתו). שני סוגי האהבה הללו, המשתקפים בביטוי "אחתי רעיתי"^{י"ב}, הכרחיים לחיי הנישואין – התשתית הבסיסית לחיבור בין שני אנשים היא אהבה טבעית-ראשונית, כאשר מוצאים שפה משותפת ומרגישים נעים ביחד (דבר שיתבטא גם בהמשך החיים ביציבות הקשר, שהרי הקשר הרגשי משתנה בעוצמתו וביכולת לבטא אותו מזמן לזמן), והדבק המחבר איש ואשה הוא האהבה והמשיכה הרגשיות (המבדילות בין ידידות סתמית לבין ברית הנישואין).

את השראת שתי האהבות מקבלים מהיחס בין אברהם ושרה והיחס בין יצחק ורבקה. על אברהם אבינו נאמר "זכור אב נמשך אחרך כמים"^{י"ג} ובינו לבין שרה יש יחס של אחוה, כמאמרו "וגם אמנה אחתי בת אבי היא... ותהי לי לאשה"^{י"ד}. לעומת זאת, אצל יצחק ורבקה, בעלי אופי ה'אש', מופיעה בגלוי האהבה הרגשית (משום שבכחם לטהר אותה בשלמות)^{י"ה} – "יצחק מצחק את רבקה

(תשוב"), אהבה 'נחשית' (כאשר "הלחם אשר הוא אוכל" הופך להיות בבחינת "ועפר תאכל") אשר תתוקן על ידי אהבת משיח (ביגמטריא נחש) לאשתו בזיווג שכולו אומר שפלות וחסא ותשובה, וד"ל.

כג שה"ש ה, ב (וראה באורך יין משמח ח"ד שער ג והנסמן שם).

כד תפלת גשם.

כה בראשית כ, יב.

כו מכח עבודת התפלה המשותפת שלהם (כנ"ל הערה ז) – עמוד העבודה, העולה כאש הקרבנות (שנקראו "אשים") ממטה למעלה – עבודה-תפלה שיעיקרה אהבת ה' בעורת, "לית פולחנא כפולחנא דרחימוחא". תפלה היא לשון חבר – "התופל כלי חס" – דבקות הנפשית על ידי התכה באש.

והנה, אם עמוד העבודה הוא המחבר את יצחק ורבקה, מובן שאהבת אברהם ושרה, אהבה כמים, היא בבחינת עמוד גמילות החסדים – גמילות חסד עם בן/בת הזוג (בכל התחומים, כולל במצות עונה – לשון מענה על צרכי הזולת – שענינה הענקת אהבה, כמו של אברהם "הגדל בענקים", הגדול במעניקים, כנודע).

לעיל הוזכר ששרש האהבה הוא שער אב, במובן של רצון,

י-ה ("הנסתרות להוי' אלהינו"¹⁷) הן השידוך והחופה (שאיננו מכירים אצל אברהם ושרה, אך הם מפורשים אצל יצחק ורבקה) – ה-י הוא הרגשת גילוי האלקות בשידוך, "מהוי' יצא הדבר"¹⁷, ו-ה עילאה היא הכניסה לחופה שבבחינת אם, "ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את רבקה ותהי לו לאשה ויאהבה וינחם יצחק אחרי אמו"¹⁷. ה תתאה היא הלידה-ההתגלות כתוצאה מהיחוד. ולסיכום:

ה	י
חופה	שידוך
	ו
	מדרגות היחודים
גבורה	חסד
יצחק-רבקה	אברהם-שרה
תפארת	
ישראל-רחל	
הוד	נצח
יעקב-לאה	ישראל-לאה
יסוד	
יעקב-רחל	
ה	
לידה	

לימין, בו מודגש האיש (בסוד "זכר חסדו"^{17א}). שני יחודי יעקב, בהן מודגשת האשה, שייכים לספירות הוד (יעקב-לאה) ויסוד (יעקב-רחל) – שתי הספירות השייכות-נוטות לשמאל, בו מודגשת האשה (בסוד "אשה יראת הוי"^{17ב}). בהקבלה זו גם בולט כי רחל היא האשה המרכזית (המופיעה בקו האמצעי), עקרת הבית, ולאה היא האשה ה'צדדית' (המופיעה בספירות נצח והוד, אך דווקא בזכות ישיבת בירכתיים-ירכיים היא הזוכה לריבוי הילדים – "אשתך כגפן פריה בירכתי ביתך, בניך כשתלי זיתים סביב לשלחנך"^{17ג}, וד"ל). בתוך מדות הלב, החסד והגבורה (וגם השליש העליון של התפארת) נקראים "חסדים מכוסים", והדבר מסביר מדוע יחודי אברהם-שרה ויצחק-רבקה נעלמים יחסית, ואינם מקבלים התייחסות מפורטת בספרי הקבלה והחסידות (וכן מובן מדוע יחוד ישראל-רחל מופיע לעתים רחוקות והמצב הקבוע בגלות הוא "לבא לפומא לא גליא" – השליש העליון של התפארת מכוסה, וקשה לגלותו-להביעו בשלמות).

אם שש בחינות היחס-היחוד מכוונות כנגד ה-ו שבשם, מתבקש להשלים את המבנה גם בשאר המדרגות של שם הוי' ב"ה. אותיות

סוד יחוד ישראל-לאה כנ"ל בפנים.

לא תהלים צח, ג.

לב משלי לא, ל.

לג תהלים קכח, ג.

לד דברים כט, כח.

לה בראשית כד, נ.

לו שם פסוק סז. וראה גם שה"ש ג, ד; ח, ב.

טעם מצוה ויצא – יציאה מארץ ישראל

בדיניהם כמוכן). לישא אשה כנגד הדעת – "והאדם ידע את חוה אשתו"^א, כאשר תכלית הנישואין להעמיד תולדות שעל ידי זה "מלאה הארץ דעה את ה'". לסחורה כנגד המדות (ו) – בסחורה מקבצים ניצוצות שנפלו במקומות רחוקים, ומקור הניצוצות מהמדות שנשברו (מלכין קדמאין). ועוד, עמי כנען הם כנגד המדות והרי כנעני פירושו סוחר^א. מפני הרעב כנגד המלכות (ה תתאה) – יש כאן סכנת מיתה ועל המלכות נאמר "רגליה יורדות מות"^ב (גם ירידה לצאת מהארץ).

היציאה מהארץ אצל האבות

בשלושת האבות יש שלש גישות ליציאה מהארץ. יעקב אבינו יצא מפני שני טעמים. האחד, להציל עצמו מידי עשו (כדברי רבקה אמו "וקום ברח לך"), ואע"פ שדבר כזה לא נזכר בהלכה יש לומר שפשוט שמותר במקום סכנת נפשות. והשני כדי לישא אשה (כדברי יצחק אביו אליו). אמנם לשם כך היה די להיות ארבע-עשרה שנים (שהיה חייב כדי לקבל את רחל ולאה) ויש לומר ששש השנים האחרונות שעבד אצל לבן הן המקור להתיר יציאה לסחורה. ובפנימיות מבואר שיש טעם נוסף ליציאת יעקב, לימוד תורה: יעקב הוא עמוד התורה, "יושב אהלים" ולמד עוד ארבע-עשרה שנה בבית המדרש של שם ועבר, אבל בחרן נוסף לו לימוד במקום הקליפות ובצער, שעל זה נאמר "תורה שלמדתי באף עמדה

"וַיֵּצֵא יַעֲקֹב מִמִּצְרָיִם שִׁבְעַת בָּנָיו וְיָצָא חֲרָנָה". כתב הרמב"ם בהלכות מלכים^א "אסור לצאת מארץ ישראל לחוצה לארץ לעולם, אלא ללמוד תורה או לישא אשה או להציל מן הגויים ויחזור לארץ, וכן יוצא הוא לסחורה, אבל לשכון בחוצה לארץ אסור אלא אם כן חזק שם הרעב... ואף על פי שמותר לצאת אינה מדת חסידות שהרי מחלון וכליון שני גדולי הדור היו ומפני צרה גדולה יצאו ונתחייבו כליה למקום".

נמנו כאן חמש סיבות מוצדקות להיתר יציאה מהארץ: א. ללמוד תורה. ב. לישא אשה. ג. להציל מהגויים, ומקורו מהגמרא^ב "לדון ולערער עם הגויים" (דהיינו להציל ממונו וכיו"ב). בכל אלו התנאי הוא שיחזור לארץ, דהיינו שלא להשתקע בחו"ל אלא יציאה מוגבלת על מנת לחזור. ד. לסחורה, שגם זה על דעת לחזור (כטבעם של סוחרים). ה. מפני הרעב, שאז מותר לצאת "לשכון" בחו"ל (לא יציאה לזמן קצר אלא עוקר דירתו). אך מדת חסידות להמנע מכך, ועל זה נענשו מחלון וכליון שהתחייבו כליה (לשון כליון).

בפנימיות יש לכוון חמשה אלו כנגד שם הוי' באופן הבא: ללמוד תורה כנגד חכמה (י) – אורייתא מחכמה נפקת^ג. להציל מהגויים, "לדון ולערער", כנגד בינה (ה עילאה) – דינים שייכים לבינה "מינה דינין מתערין"^ד (וכן דין קשור לדיני התורה, התורה והדינים הם "תרין ריעין" חכמה ובינה, אע"פ שכאן מדובר גם

א פ"ה ה"ט. לכל הנושא ראה אנציקלופדיה תלמודית ערך ישיבת ארץ ישראל ושי"ב.

ב עירובין מז, א. עבודה זרה יג, א.

ג זוהר ח"ב קכא, א.

ד זוהר ח"ב קעה, ב.

ה בראשית ד, א.

ו ישעיה יא, ט.

ז פסחים נ, א.

ח משלי ה, ה.

דהיינו לאותה ארץ "שיהיה הסיבה שילך", והרעב הוא ה'סיבה' מאת מסובב הסיבות שירד למצרים (ומסתבר שכל זה רק לפני שנשלמה קדושת הארץ, כדברי הזוהר)^ט.

אמנם הרמב"ן כתב² שאברהם חטא בזה שירד למצרים, וכן כתב בזוהר^{כא} "אמר רבי יהודה, תא חזי כיון (נ"א בגין) דנחת אברהם למצרים בלא רשו אשתעבידו בנוי במצרים ארבע מאה שנים דהא כתיב וירד אברהם מצרימה ולא כתיב רד מצרים". ויש שהשיגו על הרמב"ן^{כב} שהרי אברהם עמד בכל הנסיונות! אך הרמב"ן ודאי מודה שאברהם נמצא שלם בכל הנסיונות, אלא ש"אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא"^{כג} – שגם במעשה הטוב גופא נמצא חטא בדקות^{כד} (והרי הקב"ה מדקדק עם הצדיקים כחוט השערה^{כה}). וכן כאן אמנם אברהם עמד בנסיון בכך שלא יהרהר אחר מדותיו של ה' (כנודע שכל נסיון הוא נסיון באמונה^{כו}), כפירוש רש"י "ויהי רעב בארץ, באותה ארץ לבדה לנסותו אם יהרהר אחר דבריו של הקב"ה שאמר לו ללכת אל ארץ

יט ובילקוט מעם לעזת הביא פירוש יפה, שאברהם ירד למצרים כדי שיוכל להמשיך להכניס אורחים כדרכו. וראה עוד: חידושי הרש"ש אבות ה, א. תורה תמימה בראשית פי"ב הערה יג. תורה שלמה עה"פ.

כ רמב"ן בראשית יב, י: "גם יציאתו מן הארץ, שנצטווה עליה בתחילה, מפני הרעב, עון אשר חטא, כי האלהים ברעב יפדנו ממות. ועל המעשה הזה נגזר על זרעו הגלות בארץ מצרים ביד פרעה. במקום המשפט שמה הרשע והחטא".

כא ח"א פא, ב.

כב פירוש הר"ן עה"ת. פירוש האברבנאל. אלשיך בתחילת פרשת שמות. וראה גבורות ה' להמהר"ל פ"ט (על דברי הרמב"ן שאברהם חטא ביחס לשרה), ואכמ"ל. שם משמואל פרשת לך לך תרע"ג.

כג קהלת ז, כ.

כד כדברי הבעש"ט, כתר שם טוב קמא. והרמז: **אדם = טוב יחטא** (והוא 'חתך הזהב' של 45 – 28 17). כאשר חתך הזהב הבא, הוא 28, 45 **כח מה = חכמה** כנודע).

כה יבמות קכא, ב.

כו כמבואר עה"פ "כי מנסה ה' אליהם אתכם לדעת" (כדי שהאמונה תהפוך לדעת), ראה פרי הארץ פרשת וירא, דרך מצוותיך קפה, ב.

לייט – בחרן שהיא "חרון אף" של מקום, דהיינו בעולם העשיה שעליו נאמר "אף עשיתיו"^{כז}, תוך התמודדות עם הקליפות (לבן הארמי). זו בחינת תלמוד בבלי, "במחשכים הושיבני"^{כח}, שיש בו יתרון מסוים למרות מעלתו של הירושלמי (שהרי הלכה כבבלי נגד הירושלמי), ובמיוחד כאשר חזר יעקב לארץ כמ"ש בגמרא^{כט} שחכם מבבל שעולה לא"י עדיף כשנים מחכמי א"י.

אברהם אבינו יצא מהארץ למצרים מפני הרעב. ואע"פ שמבואר ברמב"ם שדבר זה מותר, קשה לכאורה שהרי מדת חסידות לא לצאת גם ברעב, ואברהם איש החסד ודאי נוהג במדת חסידות! והנה הרעב נחשב לאחד מעשרה הנסיונות שנתנסה אברהם אבינו ועמד בכלם^ל, הרי שהוא נהג כראוי! וכן למדו מיירידת אברהם למצרים את ההוראה "רעב בעיר פזר רגליך"^{לא}. והמהרש"א^{לב} תירץ שאצל אברהם היה רעב של כליה שיש בו סכנת נפשות. אך מספר הזוהר^{לד} יוצא שהטעם שאברהם ירד הוא מפני שקדושת הארץ עוד לא היתה בשלמות (שבשכם נאמר לאברהם "לזרעך אתן את הארץ הזאת" ומכאן הבין שעדיין לא נשלמה הקדושה). והקדושת לוי פירש שהכל נכלל בציווי "לך לך אל הארץ אשר אראך" (ולא נאמר לארץ כנען וכיו"ב)^ל

ט ילקושי שמעוני קהלת תתקסח.

י רש"י בראשית יא, לב.

יא ישעיה מג, ז.

יב איכה ג, ו. סנהדרין כד, א.

יג כתובות עה, א.

יד אבות ה, ג. עיי"ש במפרשים שכולם מונים את הרעב כאחד הנסיונות.

טו בבא קמא ס, ב.

טז ב"ק שם. וראה שו"ת יחוה דעת ח"ד סי' מט.

יז זוהר ח"א פא, א..

יח אפשר להשלים את הציווי: **לך לך לארץ כנען = תורה**, זה כל התורה כולה. או **לך לך לארץ ישראל = הוי'** פעמים **הבל** (סוד מילוי ס"ג, תיקון עולם התהו).

ויחידה, אבל יצחק אבינו כאשר מסר נפשו בעקדה (והפך לעולה תמימה) כבר קנה את המקיפים הללו.

והנה יעקב היה בבית לבן עשרים שנה, ובסוף ימיו היה שבע עשרה שנה במצרים, סה"כ **לו** שנה, כמנין **יחידה**, להשלים את האורות המקיפים כנ"ל. 37 שנים אלו שוות לשנות יצחק עד העקדה, שרק מאז נאסר לצאת מהארץ. נמצא ש-147 שנות יעקב נחלקות ל-110 ועוד 37. והנה 110 הן שנות יוסף בנו, ואילו 37 שנים נתן יוסף לדוד (כמבואר בזוהר). ועוד ברמז: נחשב את שנות יעקב בחו"ל 20, 17 כל אחד בריבוע = 689 = **נצח ישראל**, "וגם נצח ישראל [ישראל סבא, יעקב אבינו] לא ישקר ולא ינחם [גם בהיותו אצל לבן הארמי לא ישקר וגם בהיותו במצרים לא ינחם] כי לא אדם הוא", אמנם יעקב הוא אדם הראשון²⁷, אבל יש בו בחינת "לא אדם" שעבורה הוצרך לצאת לחו"ל.

לשאת אשה בארץ

והנה ליצחק היתה רק אשה אחת לעומת אברהם שנשא את הגר שפחתו ויעקב שנשא את רחל ולא (וכן בלהה וזלפה). גם ענין זה קשור באופן מובהק לסוד הארץ. ישיבת ארץ ישראל היא סוד הזיווג, "כי יבעל בחור בתולה יבעלוך בניך"²⁷ (וזרים הנמצאים בארץ הם כנואפים), ולכן מי שדבוק בארץ כיצחק נושא רק אשה אחת, "אחת היא יונתי תמתי"²⁷. והסימן לקשר של יצחק לארץ: **ארץ ישראל** = 4 פעמים **יצחק** (וכן יצחק ברצוא ושוב, **י יצ יצח יצחק צחק חק ק**). לעומת

כנען ועכשיו משיאו לצאת ממנה" – ובכל זאת במעשה עצמו יש פגם מסוים. ומה שזה נחשב לחטא גדול ("עוון אשר חטא" בלשון הרמב"ן) היינו כיון שפגם שנמצא בדקות אצל האב מוליד תוצאות חמורות אצל הבנים (כמבואר בתורת בעל מי השילוח), והתוצאה החמורה אצל הבנים חוזרת ונחשבת כחטא לאבות (שהרי נגרם בעטיים, ואם התגלגלה חובה על ידם הרי "מגלגלים חובה ע"י חייב"²⁸). אך מובן ש"מדה טובה מרובה" וכל זכויות הבנים חוזרות לזכות האבות "מגלגלים זכות על ידי זכאי". וזכה ניתן להבין מדוע הוצרכו עשרה נסיונות: שאמנם אברהם "עמד בכלם" אבל תמיד יש איזה פגם מסוים שהמקטרג יכול להאחז בו, עד הנסיון העשירי והאחרון שבו נשלם אברהם בתכלית ללא פגם כלל, "כלך יפה רעיתי ומום אין בך"²⁸ (וכך יש לפרש ככוונת חז"ל²⁹: "הקב"ה אמר לאברהם, ניסיתך בכמה נסיונות ועמדת בכלן, עכשיו עמוד לי בנסיון זה, שלא יאמרו אין ממש בראשונים").

אמנם לבסוף אברהם חזר במהרה לארץ, שהרי פרעה שילח אותו, ויש לומר שפרעה חש, "מזליה חזא", שאברהם פוגם בהיותו בחו"ל ועליו לחזור מיד, וודאי כך הרגיש אברהם בעצמו.

יצחק אבינו לא יצא כלל מהארץ, בהיותו "עולה תמימה", גם במקום שלפי שורת הדין היה מותר מפני הרעב או לשאת אשה. ה' צוה לו "אל תרד מצרימה" ברעב, ואברהם הזהיר את אליעזר שלא יוציא את יצחק גם אם יפסיד בכך את הזיווג ההגון לו. בפנימיות, היציאה לחו"ל נצרכת לעתים כדי לגלות את 'המקיפים' של האדם, בחינות חיה

ל שמואל-א טו, כט.

לא בבה מציעא פד, א: שופריה דיעקב אבינו מעין שופריה דאדם הראשון".

לב ישעיה סב, ה.

לג שיר השירים ו, ט.

כז סנהדרין ח, א.

כח שיר השירים ד, ז.

כט סנהדרין פט, ב.

(וכן הגר לקחה אשה לישמעאל מארץ מצרים, חזרה למקורו), וכן בני הפילגשים שהם בני הגר (לפי חז"ל שקטורה היא הגר) – ומשום כך הוצרך אברהם לשלח את כולם מעל פני יצחק (את ישמעאל תחלה ואח"כ את בני הפלגשים שנתן להם מתנות), כי הם שייכים לחו"ל בעצם לעומת יצחק השייך לא"י. ובנוגע ליעקב, יש לומר שללא הירידה לחו"ל היה נושא רק אשה אחת, כמו אביו. אך יציאתו לחו"ל פגעה ביחס העצמי-בלעדי לזיווגו העיקרי רחל (שהיתה יכולה להגיע אליו ארצה, כמו שרבקה הגיעה ליצחק), שהרי לא רק שלא החליפה אותה בלילה הראשון אלא גם בהמשך "ותקנא רחל באחותה". אמנם לבסוף הכל היה לצורך עליה רבתי, שכל ארבעת נשותיו עלו עמו בקדושה (שלא כהגר שהיתה ונשארה שפחה), וכולן יחד בנו את בית ישראל.

זאת, יציאתם של אברהם ויעקב לחו"ל פגמה בקשר השלם עם נשותיהם: בירידת אברהם למצרים נלקחה ממנו שרה. אחר כך, נמסרה להם הגר המצרית לשפחה, מה שפגם בהמשך בקשר עם שרה ("ותקל גברתה בעיניה" וכו', עד שהוצרך לגרשה). ויש לומר שגם לקיחת שרה לאבימלך מלך פלשתים קשורה לזה, כמו שאומר רש"י¹⁷ שארץ פלשתים אינה חשובה כא"י (ובכל זאת אברהם נשאר שם, כיון שזו חלק מהארץ שהובטחה לו¹⁸). אך הכל בסוד "ירידה צורך עליה", שדוקא ע"י לקיחת שרה לאבימלך נפקדה לבסוף, לאחר שאברהם התפלל על אבימלך ואז נענה הוא תחילה (אברהם ושרה נפקדו בזכות עמידתם בנסיונות ונעשה להם נס בגילוף רחם לשרה, מה שפעלו יצחק ורבקה בדרך עתירה). לפי זה, גם הולדת ישמעאל נמשכה מירידת אברהם למצרים

לד רש"י בראשית כו, יב (וראה ברא"ם שם שאינה חו"ל).
לה ראה רמב"ן בראשית י, טו.

סיפור חסידים

אדמו"ר האמצעי

זקני החסידים חכו לעת רצון – זמן בו יוכלו לדבר עם הרבי ישירות – כדי לשאול לפשר המאורע, וכשזו הגיעה, שאלו. ענה וסיפר אדמו"ר האמצעי: באותו היום נכנס אליי אברך, סיפר לי על עבירה שעבר וביקש עליה תיקון. ידוע שרבי לא יכול לתת תיקון לעברה של מישהו, אם אינו מוצא בעצמו את אותו ענין בדקות שבדקות – לא בגסות, לא כמו שההוא עשה, אבל את אותו ענין צריך למצוא בעצמו בדקות שבדקות. מה שסיפר לי האברך מאד הבהיל אותי וכמה שחפשתי בתוך עצמי, לא מצאתי בי דבר דומה לזה גם לא בדקות שבדקות. אז הבנתי – וכאן עיקר הווארט – שהדבר שהוא סיפר נמצא אצלי בלא-מודע לגמרי, מבחינת העלם הרע שבי. כלומר, שיש אצלי רע שאיני מודע לו כלל וכלל. על ענין שכזה – שומו שמים – צריך לעשות תשובה, וזה מה שעשיתי. אחרי שלשה ימים של צום, תשובה ותהלים – מצאתי בעצמי את הענין, ורק אז יכלתי לתת תיקון לאותו אברך. כדי להסביר את תשובת אדמו"ר האמצעי ואמירת פסוקי התהלים בבכיה נוסף עוד סיפור על אמירת התהלים שלו:

התהלים בזמן אמירת עשרת הרוגי מלכות

פעם אחת רבי שמואל גרונום, המשפיע הראשון בישיבת תומכי תמימים של הרבי הרש"ב, נכנס לרבי הרש"ב – מהסיפור הזה שומעים כמה רש"ג היה 'היימיש' עם הרבי, שהיה יכול לומר דברים ישר מהלב – רש"ג פנה לרבי ואמר שאנשים אומרים שבזמן שכל הציבור אומרים עשרת הרוגי מלכות בצבור ביום כפור הרבי לא אומר עם כולם, אלא אומר

רבי דוב בער שניאורי – אדמו"ר האמצעי, הוא הרבי השני בשושלת חב"ד, בנו וממשיכו של אדמו"ר הזקן – בעל התניא. נולד בעקבות ברכתו של המגיד ממעזריטש ונקרא על שמו. נודע באריכות ובעמקות דרושי החסידות שלו, עד שחתנו, אדמו"ר הצמח צדק התבטא עליו ש"אם היו חותכים לחותני אצבע, לא היה פורץ דם, כי אם חסידות". כאביו – אדמו"ר הזקן – אף הוא נאסר בעקבות הלשנת המתנגדים. חג הגאולה שלו מן המאסר חל ב-17 בכסלו. יום קודם כן, ט' בכסלו, הוא יום הולדתו ויום פטירתו של אדמו"ר האמצעי והתקיים בו בגלוי הפסוק "את מספר ימיך אמלא". אדמו"ר האמצעי נהג נשיאות במשך 15 שנה, ונפטר תוך כתיבת מאמר חסידות. מנוחתו כבוד בעיר ניעז'ין – אוקראינה.

חיטוט אדמו"ר האמצעי אחרי העלם הרע

באחת מנסיעותיו של אדמו"ר האמצעי, לאחר שנכנס אליו אברך אחד ליחידות, הסתגר אדמו"ר האמצעי בחדר האכסניא שלו – לא אכל, לא שתה ולא קבל עוד אנשים ליחידות. החסידים מאוד הופתעו מהנהגה חריגה זו של הרבי, שנמשכה למרבה הפלא שלשה ימים ושלשה לילות. מי שהצליח להגניב מבט לתוך חדרו של אדמו"ר האמצעי יכל לחזות במחזה איום – הרבי יושב בחדרו ואומר תהלים כשמעיניו זולגות דמעות ללא הרף – ואיש אינו יודע מדוע. לאחר שלשת הימים יצא הרבי מהחדר ואמר למלווים שאפשר להמשיך בסדר קבלת החסידים ליחידות. הרבי שב לאכול ואט אט התחזק וכעבור כמה ימים המשיכה הנסיעה.

פעם אחת לא שמרו עליו והוא פשוט הסתלק. זהו הסבר אפשרי להנהגת אדמו"ר האמצעי. בכל אופן, פשיטא שאמירת התהלים באותו זמן שייכת לאותה עבודה – עבודת מסירות נפש. ידוע שכל עבודת אדמו"ר האמצעי שייכת להתבוננות של קריאת שמע. אחת הכוונות היסודיות ביותר של קריאת שמע היא מסירות נפש – לקבל על עצמו ארבע מיתות בית דין כשאומרים "אחד" – ממש כפי שהיה אצל עשרת הרוגי מלכות.

טעות בשיקול הדעת – מהעלם הרע

נחזור לסיפור הראשון: אדמו"ר האמצעי צם והתפלל במסירות נפש, עם אמירת תהלים בבכיות, ואחרי שלשה ימים גילה את הרע הנעלם, בדקות שבדקות, אצלו בנפש. אם יש לך רע – צריך שתהיה מודע אליו. מתוך מודעות לרע שבהעלם, תוכל לתקן אותו בעצמך, ואז גם למצוא תיקון נכון לזולת, וכמו שפירש הבעל שם טוב את הפסוק "הוכח תוכיח את עמיתך" – קודם הוכח את עצמך, ואח"כ תוכל להוכיח את עמיתך. בכל אופן, כל עוד יש לך רע נעלם בנפש – זאת אומרת שאתה עדיין לא במדרגת צדיק. מהו צדיק? צדיק הוא בעל הבית על הלא-מודע שלו. בינוני, לעומתו, הוא בעל הבית רק על המודע שלו – מחשבה, דבור ומעשה – אבל אין לו גישה אל הלא-מודע שלו ובוודאי שלא שליטה בו. אם אדמו"ר האמצעי לא מוצא אצלו בדקות שבדקות שום דבר שדומה לחטא של אותו אברך סימן שיש לו עדיין העלם הרע, שהוא לא מודע לו, ועל כך צדיק כמותו צריך לעשות תשובה במסירות נפש.

מה היתה העברה של אותו אברך? יש שתי גרסאות – או איסור עריות חמור, או אכילת חֶלֶב (עבירה של שגעון). לפי הגרסה השניה,

תהלים – האם זה נכון? והמשיך רבי שמואל ואמר ששואל זאת כי מקובל אצלו שכך היה אצל אדמו"ר האמצעי, שבזמן שאמרו עשרת הרוגי מלכות הוא אמר תהלים. בכך השהו רש"ג בין אדמו"ר האמצעי לרבי הרש"ב.

מה היתה תגובתו של הרבי הרש"ב? הרבי תמה על ההשוואה ושאל את רבי שמואל גרונם, איך אתה משווה אותי לאדמו"ר האמצעי?! כשאדמו"ר האמצעי אמר תהלים בזמן של הרוגי מלכות הכפה של השטריימל שלו נעשתה רטובה מהצד השני. כל כך גדולה היתה עבודתו של אדמו"ר האמצעי באמירת תהלים בזמן הזה.

תהלים – מסירות נפש

מה הסוד בכך שאדמו"ר האמצעי לא אמר עשרת הרוגי מלכות עם הציבור, ומה הקשר של אמירת תהלים לאותו הזמן? צריך לומר שהתהלים של הרביים הם באותה הבחינה של עשרת הרוגי מלכות. אמירת עשרת הרוגי מלכות היא אחד מהשיאים הרגשיים של יום כיפור – היא ממש מעוררת בכיה (האריז"ל אומר שבכלל טוב ונכון לבכות בימים נוראים – בכי המורה על שלימות הנשמה). יש סימן לזה, שאצל צדיקים דווקא העמודים האלה במחזור רטובים מדמעות.

אז למה אדמו"ר האמצעי לא אמר את הרוגי מלכות עם הציבור? ידוע שהרבנית של הרבי מליובאוויטש שמרה עליו מלהתרגש יותר מדי, וכך מסופר על עוד צדיקים, כיוון שבהתרגשותו היתה ממש סכנת נפשות. כך ניתן לפרש שיש צדיקים שפחדים לומר עשרת הרוגי מלכות, כי הם יכולים להסתלק מהעולם הזה מגודל ההתפעלות וההתרגשות. דבר דומה קרה אצל רבי מיכל מזלוטשוב, רבי מיכל תמיד הזהיר את הסובבים אותו שהוא צריך שמירה כשהוא נכנס לדבקות בנגינה,

אדמו"ר האמצעי לעזור לאותו אברך, אבל יש כאן עוד ענין: כל זמן שעדיין ישנו רע נעלם אצל הצדיק – יכולה להיות לו טעות בשיקול הדעת. אמנם טעות בשיקול הדעת אצל צדיק היא דבר רחוק ויוצא מן הכלל לגמרי, אבל עדיין יש מציאות כזו. אחת העבודות של משיח היא תיקון העלם הרע שבנפש – לא יהיה יותר העלם הרע, ובכל העולם יתקיים "ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ". כשנגיע ליעוד הזה, כבר לא יהיה מקום לשום טעות בשיקול הדעת.

אותו אברך למד תורה כל הלילה לאור הנר – באותם ימים הנרות היו עשויים חֶלֶב טמא – וכל לילה כשהנר הולך לכבות נכנס בו יצר הרע (יותר מתאים לומר שנכנס בו שד) שאומר לו לאכול את שארית הנר. אפשר להבין כמה היה קשה לאדמו"ר האמצעי למצוא זאת בעצמו. [יש אומרים שהסיפור עם החלב היה אצל הצמח-צדק, ובדרך כלל מסופר הסיפור על אדמו"ר האמצעי בנוגע לעברה אחרת, עברה 'הזויה', כמו שאומרים היום]. אמרנו שכאשר הרע נשאר בהעלם לא יכל

ב"ה

בשעה טובה נפתח הרישום לשנת תש"פ ב**ישיבת תום ודעת** בירושלים. ישיבה קטנה חסידית בנשיאותו והדרכתו הצמודה של הרב יצחק גינזבורג שליט"א. הישיבה מיועדת למסיימי כיתה ח' המעוניינים להתקדם בלימוד ועבודת ה' בדרך החסידות. במסגרת קטנה ואיכותית, עם רמת לימוד גבוהה ואוכלוסייה ייחודית. לפרטים וקביעת ראיון ומבחן קבלה: הרב אפרים ארנברג **052-3376656**

מענות ותשובות

שאלה:

ב"ה כבר כמה שנים שיש לי דוכן תפילין. לאחרונה עברתי ממקומי הקבוע, שהיה רגוע ונחמד, למקום בו יש הרבה מתח סביב סוגית ה'הדתה'. שמתי לב שהאווירה במקום הכניסה אותי למצב רוח של נצחנות ונחמנות, והדבר מצער אותי. אחת השאלות שאני שומע הרבה היא 'האם אתה מתגייס?'. איך 'אתקן' את אורת המלחמה וכיצד עלי לענות בעניין הגיוס?

מענה:

את כל האנרגיה המלחמתית צריך להפוך לשמחה ומאור פנים כלפי הזולת. בנוגע לשאלת הגיוס, אפשר לענות: "בטח, אני כבר מגויס, אתה לא רואה? מגויס לצבאות ה" ולהסביר לשואל מהו בטחון. אפשר להרחיב ולומר: "כשהצבא יהיה צבא יהודי ראוי לשמו ומנוהל ע"פ מוסר לחימה יהודי – אהיה הראשון להתגייס. בינתיים אני גם מגויס לצבא, צבאות ה"."

שאלה:

שלום רב.

למדתי בחסידות שישנם שלשה סוגי נפשות – אלקית, בהמית ושכלית – אלא שלא הצלחתי להבין 'מי אני?', מיהו ה'אני' שחוה, חושב, מרגיש, פועל, בוחר וכו'? מצד אחד, כתוב שהבחירה תלויה בנפש האלקית. מצד שני, כתוב שכל התאות והנטיות הלא טובות שלי, באות מהנפש הבהמית. תפקידה של הנפש השכלית כלל לא ברור לי. אודה לרב אם יאיר עיני בנדון.

מענה:

בספר התניא כתוב שהבינוני מזוהה עם הנפש הבהמית שלו – היא ה'אני' שלו (תניא פרק כט: "שהיא היא האדם עצמו בבינונים"). אף שכתוב שה'אני' של היהודי הוא הנפש האלקית – זו נקודת האמת, אך היא לא גלויה אצל הבינוני. לכן אומרים "אלהי נשמה שנתת בי טהורה בי" – היינו, כאשר האדם זוכה לגילוי הנפש האלקית, בלימוד או תפלה, הוא חש אור אלקי שנכנס בו.

לגבי הבחירה, לעתים כתוב שהנפש השכלית, שעומדת בין הנפשות, היא הבוחרת – מומלץ ללמוד את סדרת 'שעורי הצלם' כדי להבין את הנושא בטוב טעם ודעת. אם כן, כששואלים 'מי אני?' התשובה יכולה להיות הנפש האלקית, הנפש השכלית, הנפש הבהמית או צירופים שונים שלהן...

שאלה:

בתי בת המצוה מאוד אוהבת לקרוא. עד לא מזמן קראה בעיקר ספרים של סופרים חרדים, ולמרות שלדעתי גם ספרים אלה לא הכי בריאים לתודעה ולהלך המחשבה הבריא – עדיין הם בגדר הסביל. לאחרונה היא גלתה ספר פנטזיה של סופרת גויה בו היא נהנית לקרוא. אני מבונה מה מושך אותה בספר, אבל מאוד מטריד אותי נושא מרכזי בספר – כישוף וכדומה, שאני מניחה שיש לו השפעה רוחנית שלילית על נפש הילד. מה עושים עם האהבה והרצון לקריאה? איזה עולמות פותחים בפניה? מה הדיבור הנכון בנושא?

מענה:

רבן יוחנן בן זכאי הקדים שלום גם לגוי – הקדמת שלום ומעט הארת פנים לא סותרת הרגשת זרות (ואם מתפתחת שיחה, אפשר גם להסביר לו באופן מתקבל שארץ ישראל אינה המקום שלו).

עם זאת, כן צריך למצוא הזדמנות להכנס לנבכי נפשו ולהבין איפה הוא נמצא – אם אתה יושב לידו כל היום מן הסתם יש איך להשפיע לטובה.

שאלה:

האם מותר להכות ילדים למטרות חינוך? מה עושים כשילד מכה ללא הרף?

מענה:

לכתחילה ההדרכה להורים היא שלעולם לא מכים ילד. [כך התבטא רבי נחמן מברסלב, "א קינד שלאגט מען?!"] ("מכים ילד?!"). בנוגע לילד מכה, כמובן שכל מקרה נבחן לגופו ומדובר בתהליך תיקון ארוך, ולכן כדאי לקבל ייעוץ והכוונה מתאימים. בדרך כלל, לפחות חלק מהבעיה נעוצה בחוסר תשומת לב לילד המכה, שמנסה לפצות על כך על ידי תשומת לב שלילית. הקדשת תשומת לב חיובית רבה לילד תסייע לשפר את המצב, בד בבד עם ייעוץ נכון.

צריך לתת לה רק ספרים טובים לקרוא. שתקרא הרבה סיפורי הבעל שם טוב ועוד הרבה חומר חיובי, סיפורי צדיקים וכדומה. אם מעניין אותה כל עניין המאבק – טוב נגד רע – הוא נמצא בסיפורי צדיקים וכדומה. באלה – אם יש מכשפים וכוחות לא טובים – הצדיקים נלחמים בהם ומבטלים אותם... בכל אופן ניתן להסביר לה את הנושא, היא מספיק גדולה בשביל לדעת שכתוב בתורה "מכשפה לא תחיה" – ולכן לא כדאי להשקיע את הראש בדבר שהוא גם שקר וגם טומאה.

שאלה:

בחברה בה אני עובד התחילו להעסיק לאחרונה עובד לא יהודי (בין השאר הוא משמש גם כגוי של שבת). הוא מגדיר את עצמו כערבי-נוצרי ואיני יודע מה התודעה הלאומית שלו, האם הוא רואה עצמו כ"פלסטיני" או כישraelי. הרב מדבר הרבה על המהפכה רביעית (לימוד תורה לגוים). מאידך, זכור לי שפעם הרב אמר גם שבנוגע לגוים שבארץ המצב שונה. עיקר הספק שלי הוא האם להתייחד אתו ולהסביר לו פנים, או לשמור על אוירה של ניכור וזרות, לשדר לו שכאן זה לא מקומו. אשמח להדרכה בנושא.

ברכות בחשבון

מתמטיקה בפרשת השבוע

בפרשת ויצא יעקב בונה את בית ישראל. הוא מתחתן עם לאה ורחל ואחר כך עם שפחותיהן זלפה ובלהה ומוליד את יב השבטים. נתבונן הפעם בשמות כל בית יעקב מתוך חלוקתם באופן הגיוני. החלוקה הראשונה היא ליעקב, לאה ורחל וילדיהן. ערך שמותיהם עולה מספר רבוע:

$$2500 = 50^2 \left\{ \begin{array}{l} 182 \\ 274 \\ 2044 \end{array} \right. \begin{array}{l} \text{יעקב} \\ \text{רחל} \qquad \qquad \qquad \text{לאה} \\ \text{ראובן שמעון לוי יהודה יששכר זבלון יוסף בנימין} \end{array}$$

והנה, כאשר נחשב את ערך שמות השפחות וילדיהן נמצא שגם הוא עולה מספר רבוע.

$$1296 = 36^2 \left\{ \begin{array}{l} 164 \\ 1132 \end{array} \right. \begin{array}{l} \text{בלהה} \qquad \qquad \qquad \text{זלפה} \\ \text{דן נפתלי} \qquad \qquad \text{גד אשר} \end{array}$$

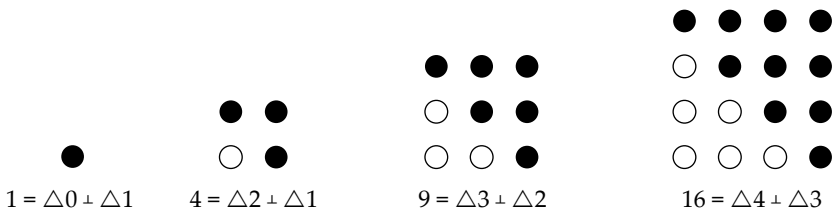
למעשה, ערך שמות השפחות וילדיהן מתחלק בצורה עוד יותר מעניינת. אם נסתכל על כל שפחה ושני השבטים שיצאו ממנה נמצא שכל אחד מהסכומים הוא מספר משולש:

$$1296 = 36^2 \left\{ \begin{array}{l} 164 \\ 1132 \end{array} \right. \begin{array}{l} \text{בלהה} \qquad \qquad \qquad \text{זלפה} \\ \text{דן נפתלי} \qquad \qquad \text{גד אשר} \end{array}$$

$666 = \triangle 36$ $630 = \triangle 35$
 $1296 = 36^2$

אבל לא רק שהם מספרים משולשים, הם גם משולשים עוקבים. זלפה ובניה עולים $\triangle 35$ ובלהה ובניה עולים $\triangle 36$. הכלל המתמטי הראשון הנלמד ביחס למספרים צורניים הוא שסכום כל שני משולשים עוקבים הוא הרבוע של המספר הגדול. נכתוב את הנוסחה ונדגים אותה בצורה גרפית על ידי חלוקת הרבועים הראשונים לשני משולשים עוקבים.

$$n^2 = \triangle n + \triangle(n-1)$$

נשים לב שהשורשים הרבועיים של 2500 ו-1296, שהם ערכי שתי קבוצות השמות הנ"ל, הם 50 ו-36 שסכומם 86 הרומז לפסוק "אני אמרתי א-להים אתם ובני עליון כלכם", שלכתחילה נאמר על אדם וחווה, אך לאחר שחטאו הומר ביעקב ובניו, בני ישראל. החלוקה ל-50 ו-36 היא בסוד החלוקה הידועה של שם אלקים בפסוק, "שאו מרום עיניכם וראו מי ברא אלה". והנה, ההפרש בין 1296 (שמות השפחות ובניהן) ל-2500 (כל השאר) הוא 1204 והוא אלהים פעמים אלהים במספר קטן (14). נשים לב שכאשר נחבר את המוכפלים, 14 ו-86, מתגלה שהם משלימים ל-100 שווה 10².

כולם בחכמה עשית

ערך כל השמות של יעקב ארבע נשותיו ו-יב בניו יחד עולה 2500 ועוד 1296 ששווה 3796 שהוא הוי' פעמים 146 (עולם וכן הוי' נסי ועוד) וכן 52 (בן) פעמים חכמה (73). אמנם, 17 השמות מתחלקים לשתי כפולות של חכמה בשלשה אופנים: אופן א הוא בחלוקה לראשי תבות ושאר האותיות. ראשי התבות של כל 17 השמות הם י ל ר ר ש ל י י ז י ב ז ג א ב ד נ וסכומם 876 שהוא 12 פעמים חכמה ששווה ל-6 פעמים עולם (וגם שווים למילוי שרה: שין ריש הא).

ואילו שאר האותיות, שהם אמצעי וסופי התבות של כל 17 השמות, הם: עקב אה חל אובן מעון וי הודה ששכר בלון וסף נימין לפה ד שר להה ן פתלי וסכומם 40 פעמים חכמה שהוא 20 פעמים עולם.

אופן ב הוא חלוקה בין נשות יעקב ובין יעקב ובניו. ערך שמות ארבע נשותיו של יעקב, לאה רחל זלפה בלהה הוא 438 ששווה 6 פעמים חכמה או 3 פעמים עולם. וממילא, שמות יעקב ובניו עולים 46 (לוי) פעמים חכמה (23 פעמים עולם וכו').

אופן ג הוא חלוקה לשמות בני הגבירות (לאה ורחל) שעולים 2044 שהוא 28 פעמים חכמה רמז למה שהחכמה בחסידות מתוארת ככח הבטול, כח מה. ממילא, שמות כל השאר (יעקב, ארבע נשיו, ובני השפחות) יעלה 1752 שגם הוא כפולה של חכמה: 24 פעמים חכמה (רמז ל-24 הצירופים האפשריים של המלה חכמה).

סדרות בית יעקב

נתבונן כעת בערכי כל שורה בתרשים הראשון של משפחת יעקב מתוך שתי נשותיו לאה ורחל: 182 (יעקב), 274 (לאה רחל) ו-2044 (שמונה בניו מהן).

182 הוא 7 פעמים הוי' (וממילא חוץ מיעקב שאר השמות עולים 139 פעמים הוי'). את מרכזיותו של שם הוי' בפרשתנו אפשר לראות בדברי יעקב, "אכן יש הוי' במקום הזה" – כאילו התורה מורה לנו לזהות את מקומו של שם הוי' זה בפרשה. והנה, הוי' בפסוק זה הוא המלה השביעית בפסוק השביעי של הפרשה השביעית בתורה^א.

ידוע בכתבי האריז"ל שהרבוע הפרטי של שם הוי' שווה מקום, דהיינו כשמעלים כל אות

א בשם הגר"א מובא רמז דומה על דברי הגמרא בסוטה שתלמיד חכם צריך שתהיה בו שמינית שבשמינית גאווה. הסביר הגאון שהגמרא רומזת לפסוק השמיני בפרשה השמינית (פרשת וישלח) המתחיל במלה "קטנתי [מכל החסידים]". וכאמור, כאן שם הוי' הוא המלה השביעית בפסוק השביעי של הפרשה השביעית.

ברבוע: י ברבוע (100) ועוד ה ברבוע (25) ועוד ו ברבוע (36) ועוד ה ברבוע (25) שווה **מקום (186)**³.
 274 שווה 2 פעמים 137 או **מצבה**, אותה שם יעקב באותו מקום.
 2044 שווה 28 פעמים 73 או **כח פעמים חכמה**, רמז למה שהחכמה בחסידות מתוארת ככח
 הבטול, **כח מה**.

והנה, כאשר נבנה סדרה ריבועית מ-3 המספרים הנ"ל עד 8 מקומות נקבל:

182 274 2044 5492 10618 17422 25904 36064

92 1770 3448 5126 6804 8482 10160

1678 1678 1678 1678 1678 1678

ערך 8 המספרים הראשונים בסדרה הוא 98000 ששווה 5 פעמים 140^2 (וכן 20 פעמים 4900 או 70^2); 4900 הוא ערך שמות ג אבות ד אמהות ו-יב שבטים; 4900 הוא גם הפירמידה של 24, כלומר סכום המספרים הרבועים מהרבוע של 1 עד הרבוע של 24).

אתגר 1:

להוכיח שחוץ מ-1, אין עוד מספר רבוע שהוא גם פירמידה מרובעת

קעת, נבנה סדרה ריבועית מכל בית יעקב כששלשת המספרים מהם נבנה את הסדרה יהיו **יעקב (182) לאה רחל זלפה בלהה (438)** וכל יב בניו (3176). שימו לב שכבר הרחבנו את הסדרה למספר אחד לפני 182 ולמספר אחד אחרי 3176:

2408 182 438 3176 8396

-2226 256 2738 5220

2482 2482 2482

בסיס הסדרה, 2482, שווה 34 פעמים **חכמה** (וכן 17 פעמים **עולם**). סכום חמשת המספרים - 2408 182 438 3176 8396 - עולה 14600 ששווה 200 פעמים **חכמה** וממילא ממוצע כל מספר מבין החמשה הוא 40 פעמים **חכמה**, או 2920, שהוא כפי שראינו ערך האמצעי וסופי תבות של כל השמות.

כזכור גם 438 (ערך שמות נשות יעקב) שווה 6 פעמים **חכמה**. והנה, סכום כל שני מספרים סביב למספר 438 בסדרה זו, הנו כפולה של **חכמה** גם כן.

אתגר 2:

להוכיח שכל 2 מספרים מסביב יהיו כפולות של חכמה

ב לעתיד לבוא, הקשר בין ירושלים, עיר הקודש והמקדש יתגלה לעיני כל וכנבואת יחזקאל (מח, לה) שמה של העיר היה ועתיד להיות "הוי' שמה". רמז נאה יש גם בין שמות נשות יעקב ובין הוי'. הסימן ליחס בין לאה ורחל ושפחותיהן הוא ברז"ל, ראשי תבות בלהה-רחל זלפה-לאה. והנה, בטבלה המחזורית הברזל הוא היסוד ה-הוי' (26) שסימנו Fe.

הטבע היהודי

המדור לילדים

למִשָּׁל: בְּכֹל כְּמָה שְׁעוֹת אֲנִי מְקַבֵּל אֶתוֹת
מִהֶקֶבֶה שְׁאֲנִי רָעֵב. מִיִּשְׁהוּ פַעַם תִּכְנֹן
אֶת זֶה? מִיִּשְׁהוּ שֵׁם לֵב שְׁמַעְרַכֶּת הָעֶפּוּל
שֶׁלוֹ פּוֹעֵלֶת בֵּין הָאֲרָחוֹת לֵאלֹהֵי הַפְּסָקָה?
לא, כִּי כָּךְ פּוֹעֵל הַגּוּף שֶׁלָּנוּ בְּצוּרָה טְבֻעִית
מֵאֲזוֹ שְׁנוּלְדָנוּ.

וְיֵשׁ גַּם הַתְּנַהֲגוֹת טְבֻעִית. יֵשׁ
שְׂקוּרָאִים לָזֶה סְפוּנְטָנִיּוֹת. כְּשֶׁמִּיִּשְׁהוּ
עוֹקֵף אוֹתִי בְּתוֹר אֲנִי מִתְרַגֵּז, וְכֶשֶׁמִּיִּשְׁהוּ
פּוֹגֵעַ בִּי אֲנִי נֶעֱלֵב. זֶה אוֹלֵי לֹא טוֹב, אֲבָל
זֶה טְבֻעִי. אֵל תַּחֲשֹׁבוּ, לֹא כָּל הַתְּנַהֲגוֹת
טְבֻעִית נִחְשָׁבֶת רָעָה, יֵשׁ גַּם הַתְּנַהֲגוֹת
טְבֻעִית טוֹבָה. לְמִשָּׁל: אִם הִבֵּאתִי חֲטִיף
לְטוֹיֹל – לֹא טְבֻעִי שְׁאֲרָצָה לְחַלֵּק מִמֶּנּוּ
לְחֻבְרִים שְׁלִי? אִם חָבַר כְּתָה שְׂכַח אֶת
הָאֶכֶל בְּפִית הַגִּיּוֹנִי שְׁאֲרַחֵם עָלָיו וְאֶתָּן
לוֹ כָּרִיף אֶחָד מִתּוֹךְ הַשְּׁנַיִם שֶׁהִבֵּאתִי
לְעֶצְמִי. רַק מֵהָ? לֹא בְּחֻרְתִּי לְעֵשׂוֹת כָּךְ.
דִּנְקָא בְּגִלְל שְׁהָ אָמַר. זֶה פְּשׁוּט טְבֻעִי לִי.
בְּעֶצֶם הַמְלָה טְבֻעַ מִזְכִּירָה לָנוּ מְלָה
אַחֶרֶת – טְבֻעַת. הַטְּבֻעַת מֵיִצְרָת בְּצוּרָה
עֲגָלָה, אֵין לָהּ הַתְּחַלָּה וְאֵין לָהּ סוּף.
כָּךְ גַּם הַטְּבֻעַ שְׁלִי. הוּא קָיָם אֶצְלִי מֵאֲזוֹ
וּמְעוֹלָם, לֹא זֹכֵר מִתִּי הַתְּחִיל וְלֹא חוֹשֵׁב
שְׁפַעַם יְפֹסֵק. זֶה הַטְּבֻעַ שְׁלִי וְזֶהוּ.

בְּפִרְשָׁה שֶׁלָּנוּ מְסַפֵּר עַל פְּגִישַׁת יַעֲקֹב
אֲבִינוּ עִם רַחֵל. יַעֲקֹב אוֹהֵב אֶת רַחֵל מִיַּד
כְּאֲשֶׁר רוֹאֶה אוֹתָהּ, וְלִמְרוֹת שְׁבִסוּף הוּא
נוֹשֵׂא לֵאמֹר גַּם אֶת לֵאָה, נִשְׁאֲרֵת אֶהְבֵּתוּ
הָעֵקֶרֶת לְרַחֵל. בְּסִפְרֵי הַקְּבֻלָּה וְהַחֲסִידוֹת
מְבַאֵר, שֶׁרַחֵל אֲמַנּוּ מִשְׁקֶפֶת בְּדַמּוּתָהּ אֶת
הַטְּבֻעַ הַיְהוּדִי. אֶהְבֵּתוּ הַגְּדוּלָּה שֶׁל יַעֲקֹב
לְרַחֵל מְבִטָּאֵת אֶת הַחֲשֶׁק וְהַגְּעֵגוּעִים
שֶׁיֵּשׁ לְכָל יְהוּדֵי לְקֶשֶׁר מִסּוּג זֶה עִם ה' .
מֵהוּ הַטְּבֻעַ הַיְהוּדִי? אֵיזָה סוּג קֶשֶׁר
הוּא? אֲזוֹ בּוֹאוּ נִתְחִיל קוֹדֵם מִהַטְּבֻעַ
הַרְגִיל...

מֵה הַכִּי טְבֻעִי?

מֵהוּ טְבֻעַ? חוּץ מִמְקָצוּעַ בְּלִמּוּדִים,
הוּא כְּנֻי לְכָל דְּבַר שְׂקוּרָה בְּצוּרָה
אוֹטוֹמָטִית, כְּמוֹ מְכֻנָּה, בְּלִי שְׁאֲנִי צָרִיף
לְחֻשֵׁב עָלָיו יוֹתֵר מִדִּי אוֹ לְהִתְעַרֵּב כְּדִי
שְׁיַקְרָה. אֵיךְ אוֹמְרִים? הוּא זֹרֵם לִי.
בְּחֲסִידוֹת הַבְּטוּי הוּא שֶׁהַדְּבַר נֶעֱשֶׂה
”בְּדַרְךָ מִמִּילָא”. פַּעַם חֲשַׁבְתֶּם בְּזַמַּן
שְׁמַגִּיד לָכֶם בְּרֹאשׁ עִם אֵיזוֹ יָד כְּדֹאֵי
לְעֵשׂוֹת זֹאת? יְמַנִּים יִגְרְדוּ בְּטְבֻעֵינִת
בְּיַד יְמִין וְהַשְּׂמָאֲלִים בְּשְׂמָאל. זֶה פְּעֻלָּה
טְבֻעִית. יֵשׁ גַּם פְּעִילוֹת טְבֻעִית שֶׁל הַגּוּף.

הַטָּבַע הַשֵּׁנִי שֶׁלִּי

הִרְאִשׁוֹן שְׁלוֹ. לְפַעֲמִים צָרִיךְ מִמֶּשׁ לְעַצֹּר
אֶת הַטָּבַע וּלְהַתְגַּבֵּר עָלָיו, לְפַעֲמִים צָרִיךְ
רַק לְהִטּוֹת וּלְכַנּוֹן אוֹתוֹ לְמִקּוֹם הַמְתָּאִים.

לְדַגְמָה, הַטָּבַע הִרְאִשׁוֹן שְׁלִי אוֹמֵר
לְכַעֵס עַל מִי שֶׁעָקַף אוֹתִי בַתּוֹר וּלְרִיב
אִתּוֹ. זֶה מִמֶּשׁ מִרְגִּיז, כָּלֵם עוֹמְדִים וּיִמְחָכִים
וְאֵתָה עוֹקֵף? מַה אֵתָה חוֹשֵׁב לָךְ? בְּאוֹתָן
שְׁנִיּוֹת שֶׁל כְּעַס "הַדָּם עוֹלָה לִי לְרֹאשׁ". מַה
הַכּוֹנֵה? שֶׁהַלֵּב שְׁלִי גֵעַשׁ, עָלָה עַל גְּדוּתָיו,
עַד שֶׁהִשְׁתַּלֵּט לוֹ גַּם עַל הַמֹּחַ. כְּעֵת אֲנִי לֹא
רַק כּוֹעֵס בַּלֵּב, אֶלָּא גַּם מְשֻׁכָּע בַּמֹּחַ שֶׁאֲנִי
צוֹדֵק! וְאִזּוֹ אֲנִי כְּבָר מִפְסִיק לְחַשֵּׁב... לְעֵמֶת
זֹאת, אֵת הַהִתְפָּרְצוּת שְׁלִי אֲנִי יָכוֹל לְרַסּוֹ.
אֲנִי יָכוֹל לְחַשֵּׁב עַל כֶּף שֶׁה' סוֹבֵב בְּהִשְׁגָּחָה
פְּרִטִית אֵת הָעֵנִינִים שֶׁאֲחַכָּה בַתּוֹר עוֹד
קָצֵת, וְזֶה בְּטַח לְטוֹבָתִי. אֲנִי יָכוֹל לְנַצֵּל אֵת
הַהִזְדַּמְנוֹת לְחַשֵּׁב טוֹב עַל יְהוּדֵי וּלְלַמֵּד
עָלָיו זְכוֹת (אוֹלֵי הוּא בְּכֻלּוֹ לֹא שָׁם לֵב?
אוֹלֵי יֵשׁ לוֹ מִשְׁהוּ בְּאֻמַּת דְּחוּף?). נְכוֹן,
זֶה לֹא הַטָּבַע שְׁלִי, אֲבָל עִם מְאֻמָּץ מְסִים
אֲנִי יָכוֹל לְהִתְאַפֵּק וּלְפַעֵל אַחֲרָת. אֶפְשָׁר
שֶׁאֲחַלִּיט לְהַבְלִיג אוֹ לְהַעִיר לוֹ בְּעֵדִינּוֹת
עַל כֶּף בְּמִקּוֹם לְצַעֵק עָלָיו. זֶה נִקְרָא שֶׁאֲנִי
פוֹעֵל נֶגֶד הַטָּבַע שְׁלִי וּמִתְעַלָּה עָלָיו.

כְּשֶׁאֲנִי מִתְאַמֵּץ לְהִתְנַהֵג כְּנֶגֶד הַטָּבַע
שְׁלִי, אוֹלֵי זֶה לֹא אֻמְתִּי? אוֹלֵי אֲנִי רַק
מִעֲמִיד פְּנִים? כְּתוֹב שֶׁ"הַרְגַל נִעֲשֶׂה
טָבַע", וּכְכֹל שְׁנִתְמִיד בְּמִתְאַמֵּץ לְהִתְנַהֵג
נְכוֹן כֶּף נִסְגָּל לְעֲצֵמִנוּ טָבַע שְׁנִי. מִזְמָן לֹא
עֲשִׂינוּ אִיזוֹ גִימְטָרִיא טוֹבָה, אִז הִנֵּה: **טָבַע**
שְׁנִי (=441) עוֹלָה בְּדִיּוֹק אֻמְתִּי. זֶה אוֹמֵר

יֵשׁ בְּטָבַע מִשְׁהוּ מְסָפוֹ. כְּאֶשֶׁר
שְׁקוּעִים בְּטָבַע עֲלוּלִים לְחַשֵּׁב שֶׁהַטָּבַע
הַמְצִיא אֵת עֲצָמוֹ וּלְשַׁכַּח שֶׁה' יָצַר אוֹתוֹ.
לְפִי הַטָּבַע, אִם כֶּף הִתְנַהֵגְתִּי אֶתְמוּל
וּלְפָנַי שְׁבוּעַת אֵין סִבָּה שֶׁלֹּא אֶתְנַהֵג כֶּף גַּם
מִחָר, וּבְעֵצָם זֶה אוֹמֵר שֶׁגַּם אֵין כֶּף כֶּף
סְכוּי לְשִׁנוֹת אֵת הַטָּבַע שְׁלִי. הִנֵּה, כְּבָר
מְצֻטְלָצֵלֶת לִי עוֹד מְלָה - לְטָבַע. כֵּן, עִם
הַטָּבַע שְׁלִי אֲנִי עֲלוּל לְהִזְדַּרֵּר וּלְטָבַע.

בְּשִׁבִיל לְנִסּוֹת לְשִׁנוֹת אֵת הַטָּבַע וּלְפַעֵל
אַחֲרָת מִמֶּה שֶׁהִתְרַגְּלִיתִי נִדְרָשׁ מִמֶּנִּי
מְאֻמָּץ. תְּגִידוֹ לִי אֵת הָאֻמַּת: מַה יוֹתֵר כִּי
לְכֶם - לְעַבֵּד קִשָּׁה אוֹ לְנוּחַ? רוּבְכֶם וַדָּאֵי
תַעֲנִנוּ: בְּרוּר שְׁלֵנוּחַ. לָמָּה לְעַבֵּד קִשָּׁה אִם
אֶפְשָׁר לֹא? בְּכֹל זֹאת, אֶמֶר לִי פַעַם רוּכָב
אוֹפְנִים מְשֻׁפֵּט חָכָם: "אִם אֵתָה מִתְאַמֵּץ
סִימָן שֶׁאֵתָה בְּעֵלְיָה...". בּוֹאוּ נְחַשֵּׁב רְגַע
עַל הַמְשֻׁפֵּט הַזֶּה.

זוֹכְרִים אֵת פְּצוּל הָאִישִׁיּוֹת מִפְּרִשְׁת
תּוֹלְדוֹת? שֵׁיט לָנוּ נִפְשׁ בְּהֵמִית וְנִפְשׁ
אַלְקִית? אִז כְּדָאֵי לְדַעַת, בְּסִפְרֵי הַתְּנִיָּא
מְכַנֶּה אֲדָמוֹ"ר הַזְּקוֹן אֵת הַנִּפְשׁ הַבְּהֵמִית
בְּשֵׁם נוֹסִף: הַנִּפְשׁ הַטָּבְעִית. לָמָּה? כִּי הַטָּבַע
שְׁלֵנוּ, מִהֲרַגַע הִרְאִשׁוֹן בּוֹ נוֹלְדָנוּ וְעַד זְקֵנָה
וְשִׁיבָה, הוּא לְחַשֵּׁב רַק עַל עֲצֵמִנוּ, לְזָרִם עִם
עֲצֵמִנוּ בְּטָבְעֵינּוּ, לְעִשׂוֹת מַה שֶׁבָּא לָנוּ. לְכֵן
הַכֹּלֵל הַגָּדוֹל שֶׁמְלַמֵּד אוֹתָנוּ אֲדָמוֹ"ר הַזְּקוֹן
כְּדִי לְהִתְגַּבֵּר עַל הַנִּפְשׁ הַבְּהֵמִית-טָבְעִית
הוּא "מַח שְׁלִיט עַל הַלֵּב". כְּלוֹמֵר, כֹּל אֲחַד
וְאֲחַת מֵאֲתָנוּ יָכוֹל לְפַעֵל בְּשׁוֹנָה מִהַטָּבַע

”עָסְעוּן – עָסְעוּן זִיךְ”. תַּרְגוּם מַלּוּת הַשִּׁיר
הוא: ”לֵאכּוֹל – זֶה נֶאֱכַל מֵעֲצָמוֹ; לְשִׁתּוֹת –
זֶה נִשְׁתָּה מֵעֲצָמוֹ; לִישׁוֹן – זֶה יִשָּׁן מֵעֲצָמוֹ;
לָמָּה לְהִתְפַּלֵּל זֶה לֹא מִתְפַּלֵּל מֵעֲצָמוֹ?!
לָמָּה לְלַמֵּד זֶה לֹא לומֵד מֵעֲצָמוֹ?!”. אֲנַחְנוּ
רוֹצִים שְׂאֲצַלְנוּ זֶה יִתְפַּלֵּל מֵעֲצָמוֹ, שְׂלִלְמוֹד
תּוֹרָה יִהְיֶה מֵעֲצָמוֹ, לְחֹשֶׁב טוֹב עַל הַחֲבֵר
יִהְיֶה מֵעֲצָמוֹ. זֶהוּ הַטֵּבַע הַיְהוּדִי!

הַטֵּבַע הַיְהוּדִי שֶׁיֵּךְ לְמִקוֹם הַיְהוּדִי
– לְאַרְץ יִשְׂרָאֵל! וּבִדְוֹר שְׂלָנוּ, שֶׁהוא
”הַאַחֲרוֹן לְגָלוּת וְהָרֵאשׁוֹן לְגֵאֻלָּה”, עוֹמֵד
הַטֵּבַע הַיְהוּדִי לְחֹזֵר וּלְהִתְגַּלּוֹת. לְשֵׁם כֶּךָ
עָלִינוּ כֶּכָּר לְהִתְחִיל וּלְהִתְכַּוֵּן – לְטַעַן
אֶת הַמַּצְבֵּרִים שְׂלָנוּ בְּהִרְבֵּה חֲסִידוֹת
וּפְנִימִיּוֹת הַתּוֹרָה!

שִׁיחָה לְכַלְנוּ חֲדָשׁ גֵּאֻלָּה מֵאִיר וְשִׁמְחָה!

רַי

שֶׁהָאֵמֶת הָאֲמִתִּית שְׂלִי הִיא דְּוִקָּא מַה
שְׂלֵא בָּא אֲצִלִּי בְּטַבְעֵיּוֹת הָרֵאשׁוֹנָה שְׂלִי,
אֲלֵא הַטֵּבַע שְׂקִנִּיתִי בְּמֵאֲמָץ וְהִתְגַּבְּרוּת.

הַטֵּבַע הַיְהוּדִי

כֶּךָ הִיא הָעֲבוּדָה פִּיּוּם. בְּמִשְׁךָ כָּל
יְמֵי הַגָּלוּת אָנוּ נִדְרָשִׁים לְעַדוֹן אֶת הַטֵּבַע
הָרֵאשׁוֹנִי שְׂלָנוּ, הַגָּס, וּלְזַכֵּךְ אוֹתוֹ כְּדִי
לְזַכּוֹת לְטַבַּע שְׂנִי, וּמֵהַמֵּאֲמָץ וְהִגִּיעָה יֵשׁ
לָהּ נַחַת רוּחַ גְּדוּלָּה.

וְאִף עַל פִּיכּוֹ, אֲנַחְנוּ מִתְגַּעְגְּעִים וְחוֹלְמִים
עַל טַבַּע אַחֵר... הֵינּוּ רוֹצִים שֶׁהַטֵּבַע שְׂלָנוּ
יִזְרֵם בְּקִדְשָׁהּ, שְׂמֵחָ שִׁיחָה בָּא לָנוּ הִוא
מֵה שֶׁהָ רוּצָה. כְּמוֹ אֲצֵל הַצְּדִיקִים. אֲצֵל
חֲסִידִים נְהוּג לְשִׁיר בְּהִתְעַדּוּיוֹת, כְּמוֹכֵן
אַחֲרֵי לְקִיחַת מִשְׁקָה הַגּוֹנָה וּמִתּוֹךְ שִׁיחַת
חֲבֵרִים בְּעֲבוּדַת ה', אֶת הַשִּׁיר בְּאִדִּישׁ

שְׂאֵלַת הַשְּׂבוּעָה

אֵיזָה טַבַּע עוֹמֵד לְהִתְגַּלּוֹת בְּאַרְצֵנוּ הַקְּדוּשָׁה בְּדוֹר הַגֵּאֻלָּה?

בֵּין הַפּוֹתְרִים נִכּוֹנָה יִגְרַל פָּרֶס. אֶת הַתְּשׁוּבָה יֵשׁ לְשַׁלַּח לְכַתְּבַת הַדְּאָר
הָאֵלֶקְטְרוֹנִי maosime@gmail.com אוּ לְעֵנוֹת בְּטֵלְפוֹן 079-9211452

עַד יוֹם שְׂנִי הַקְּרוֹב.

הַזְּכוּה מְשׁוּבַע שְׂעֵבֵר: טֵל תְּחִיָּה שְׂפִירָא מִבַּת עֵין

אִם אַתֶּם מַחְפְּשִׁים חִינוּךְ פְּנִימִי-חֲסִידִי בְּדֶרֶךְ הַבַּעַל-שֵׁם-טוֹב וְתַלְמִידִי, לִימוּד בְּרַמָּה גְבוּהָ,
אוּוִירָה חֲמָה וְאִישִׁית, לִימוּד עַל טֵהֶרֶת הַקּוֹדֵשׁ מִתּוֹךְ תַּכְנִיּוֹת לִימוּד מִקּוּרִיּוֹת,

מוֹסָדוֹת 'תּוֹרַת חַיִּים' זֶה הַמִּקּוֹם בְּשִׁבְלֵכֶם.

הַהֶרְשָׁמָה לְשָׁנָה"ל תש"פ בְּתַלְמוּד תּוֹרָה 'תּוֹרַת חַיִּים' וּבִבְיַה"ס לְבַנוֹת 'עֵלֶת חַן', כִּבְר הַחֲלָה.

מִקּוֹמוֹת אַחֲרוֹנִים לְשָׁנָה"ל תשע"ט. הַתְּקַשְׁרוּ עוֹד הַיּוֹם 052-6287000

התוועדות י"ט בכסלו

עם הרב יצחק גינזבורג שליט"א

ארץ ישראל בתורת אבות החסידות

יום ראשון י"ז בכסלו (25/11) שעה 20:15
אולם תצוגות - בנייני האומה - ירושלים

ליווי מוזיקלי: **חיליק פרנק**,

אחיה אשר כהן-אלור, שלמה כ"ץ.

האירוע לגברים

דמי כניסה 10 ש"ח ליריד החסידות

*שיעור י"ט בכסלו לנשים ביום ד',

כי כסלו, בנייני האומה 16:00.

לפרטים: **050-7951105**

(סמס/וואצאפ בלבד)

